

યોગ, સ્વાસ્થ્ય અને નૈતિક જીવન મૂલ્યોનું માસિક

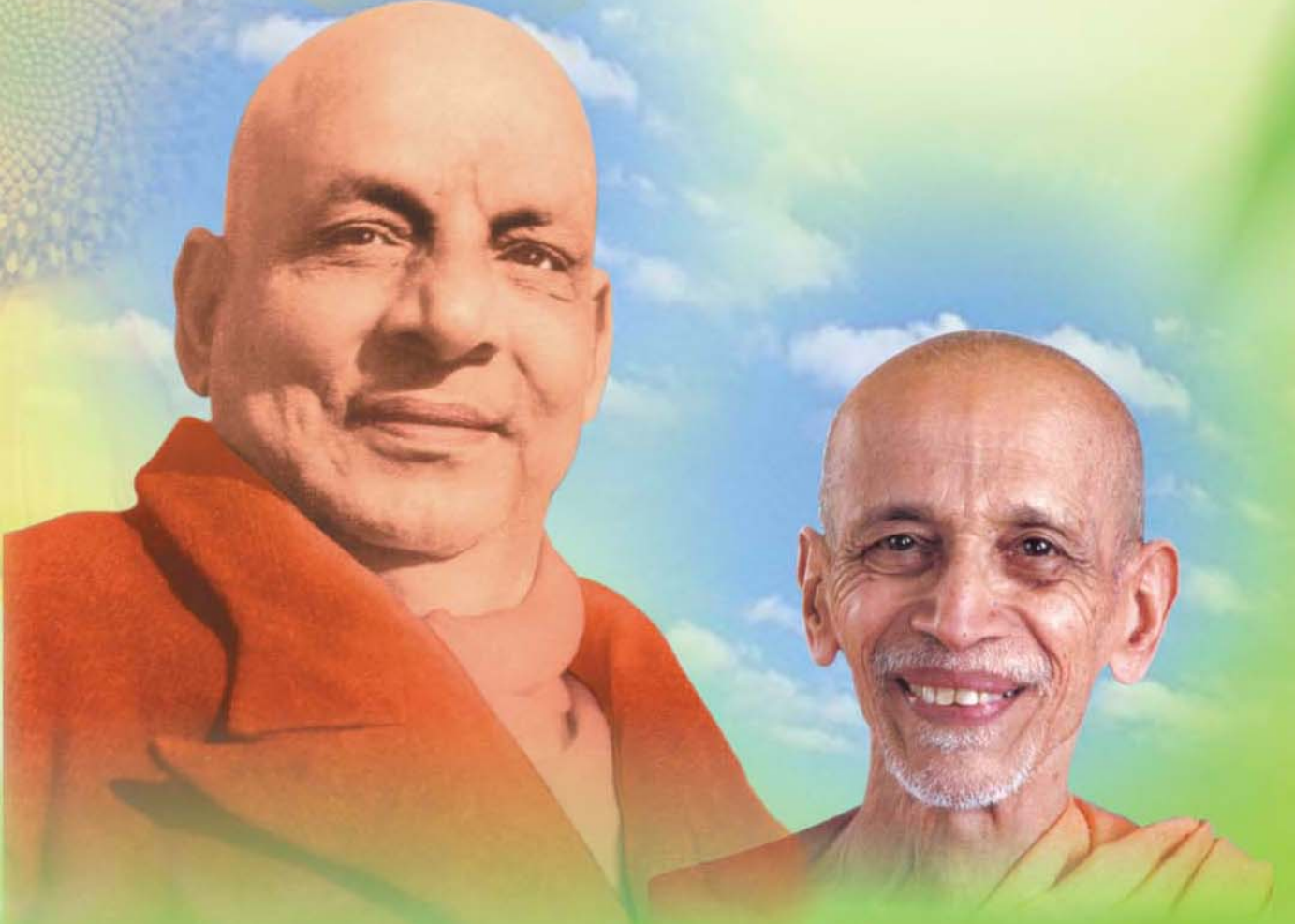
દિવ્ય જીવન

વાર્ષિક લવાજમ : રૂ. ૧૫૦/- ● વર્ષ - ૧૨ અંક - ૧૧ નવેમ્બર - ૨૦૧૫

Postal Registration No. GAMC 1417/2015-2017 Valid up to 31-12-2017 RNI No. GUJGUJ/2003/15738

Published on 4th of every month and Posted on 5th of every month at PSO, Ahmedabad-2. Annual Subscription Rs.150/-

નૂતન વર્ષાભિનંદન

દરેક દિન નવો જન્મે છે, દરેક સવાર એ એક દૈનિક ચમત્કાર છે. જો આવો આનંદ માણો તો તે જીવન કહેવાય. ઈશ્વરના પ્રકાશના ઉલ્લાસની ભેટ સમસ્ત સૃષ્ટિને મળી છે. - માટે આવો, સમસ્ત સર્જનમાં ઈશ્વરનો પ્રકાશ નિહાળી, દરેક દિવસ ઈશ્વરના પ્રકાશની, ઈશ્વરના દેવી સાંનિધ્યની સભાનતામાં જીવીએ.

- સ્વામી શિવાનંદ

ગાંધી મિત્ર એવોર્ડ સમારંભ (વિશાલા)
માનનીય રાજ્યપાલ મહોદયજી દ્વારા અભિવાદન
(તા. ૧-૧૦-૨૦૧૫)

Y.M.C.A. ખાતે નવરાત્રી ઉત્સવનો પ્રારંભ
(૧૩-૧૦-૨૦૧૫)

શ્રી નીલ નીતિન મુકેશ, નીતિન મુકેશ, નમન નીતિન મુકેશ
શ્રી આઘશક્તિપીઠનાં દર્શને શિવાનંદ આશ્રમ, નવરાત્રી પર્વ
(તા. ૧૬-૧૦-૨૦૧૫)

શ્રી માર્છ મંદિર, નડિયાદનો અમૃત મહોત્સવ
શ્રી ભગવતી કેશવ ભવાની મહારાજનું અભિવાદન
(તા. ૨૦-૧૦-૨૦૧૫)

શ્રી સ્વામી ચિદાનંદ જન્મ શતાબ્દી સ્મૃતિ ભવનનો
શિલાન્યાસવિધિ - શ્રીમતી મીનાબહેન તથા શ્રી હસમુખભાઈ
પટેલ (રામદેવ મસાલા) દ્વારા
(વિજયાદશમી ૨૨-૧૦-૨૦૧૫)

ગુજરાત ખાદ્યતેલ વ્યાપારીઓનું ૧૭મું મહાઅધિવેશન,
ટાઉનહોલ, ગાંધીનગર ખાતે દીપ પ્રજ્વલન
(તા. ૨૫-૧૦-૨૦૧૫)

શ્રી સ્વામી શિવાનંદજી મહારાજની પ્રેરણાથી પ્રકાશિત દિવ્ય જીવન

વર્ષ : ૧૨

અંક : ૧૧

નવેમ્બર-૨૦૧૫

સંસ્થાપક અને આદ્યતંત્રી :
બ્રહ્મલીન શ્રી સ્વામી યાશવલ્ક્યાનંદજી
(શ્રી. શિવાનંદ અધ્યયુક્ત)
સંપાદક પંડિત :

અધ્યક્ષ : શ્રી સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી (તંત્રી)
શ્રી. વલ્લભજી જે. પટ્ટણી
શ્રીમતી રૂપા મજમુદાર

○

તંત્રી : શ્રી સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી
લેખ્ય શોકસલાજી સરનાયુ :
શિવાનંદ આશ્રમ, જોષપુર ટેકરી,
અમદાવાદ - ૩૮૦૦૧૫.
ફોન : ૨૬૮૬૧૨૩૪, ૨૬૮૬૨૩૪૫

○

મુખ્ય અધ્યાયક :
'દિવ્ય જીવન' શબ્દિક, તેજ સ્વામી :
સ્વામી ચિદાનંદ સર્વજ્ઞવલ્લભનિધિ
ઈતર પત્રવ્યવહાર અને મહામંત્રીનું અધ્યાયક :
શ્રી યજ્ઞેશભઈ દેસાઈ
ગુજરાત દિવ્ય જીવન સંપા
શિવાનંદ આશ્રમ,
જોષપુર ટેકરી, ચેટેલાઈટ માર્ગ,
અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૫
ફોન : ૨૬૮૬૧૨૩૪
ટેલિફોન : ૨૬૮૬૨૩૪૫

○

E-mail :
shivananda_sahram@yahoo.com
Website : <http://www.divyajivan.org>

ભવિષ્ય

બ્રહ્મરત્ના
વાર્ષિક ભવિષ્ય : રૂ. ૧૫૦/-
સુભેષ્ટક ભવિષ્ય : રૂ. ૧૫૦૦/-
(૧૫ વર્ષ માટે)
પેટ્રોલ ભવિષ્ય : રૂ. ૩૦૦૦/-
ફુટક નકલ : રૂ. ૧૫/-
વિદેશ માટે (એર ચેઈલ)
વાર્ષિક (એર ચેઈલ) : રૂ. ૧૮૦૦/-
સુભેષ્ટક ભવિષ્ય : રૂ. ૧૫૦૦૦/-
(૧૫ વર્ષ માટે) ચેક/ડ્રાફ્ટ (અમદાવાદ) દ્વારા

ૐ

ચક્ષુરેણ ન શ્રુણોતિ ચેન શ્રોત્રમિદં શ્રુતમ્ ।
તદેવ જ્ઞા ત્વં વિદ્ધિ નેદં ચદિદમુપાસતે ॥

યત્ પ્રાણેન ન પ્રાણિતિ ચેન પ્રાણ : પ્રણીયતે ।
તદેવ જ્ઞા ત્વં વિદ્ધિ નેદં ચદિદમુપાસતે ॥

કેનોપનિષદ્ - ૧,૭,૮

જેને કોઈ પણ કાન દ્વારા સાંભળી શકાતો નથી, પણ જેનાથી જે શક્તિથી તે શ્રોત્ર ઈન્દ્રિય-કાન-સાંભળી શકે છે તેને જ તું બ્રહ્મ જાણ. કાન દ્વારા જાણવામાં આવેલા જ તત્ત્વની લોકો ઉપાસના કરે છે તે બ્રહ્મ નથી.

જે પ્રાણ દ્વારા ચેષ્ટા (વર્તન) યુક્ત થતું નથી, પણ જેનાથી પ્રાણ ચેષ્ટાયુક્ત થાય છે તેને જ તું બ્રહ્મ જાણ. પ્રાણોની શક્તિથી ચેષ્ટાયુક્ત બનનાર જે તત્ત્વ-સમુદાયની લોકો ઉપાસના કરે છે તે બ્રહ્મ નથી.

શિવાનંદ વાણી

ઉદાત્ત જીવન

ઉદાત્ત જીવનનું સારતત્ત્વ છે - ઈશ્વરની ઉપાસના, પરોપકાર અને સદાચાર - આ ત્રણની કદી પણ ઉપેક્ષા કરવી ન જોઈએ, સદા તેમનો અભ્યાસ કરવો જોઈએ. એ જ તમારી સાથી કમાણી છે. કોઈની પાસે ભલે ધન ન હોય પરંતુ, તેની પાસે જો આ કમાણી હશે તો તેને સર્વાધિક ધનાઢ્ય માનવો જોઈએ. આ કમાણી કમાવી જોઈએ. સામાન્ય સંસારનાં કામકાજ કરવાની સાથે દિવ્ય જીવન વ્યતીત કરવાથી તમે આ કમાણી પ્રાપ્ત કરી શકો છો, ત્યારે તમારું આંતરિક જીવન સમૃદ્ધ થઈ જશે અને તમે શાંતિ અને આનંદનો અનુભવ કરશો.

નવું વર્ષ આપણા માટે પ્રભુમય વર્ષ બની રહે એ જ પ્રાર્થના.

- સ્વામી શિવાનંદ

અનુક્રમ

૧. કેનોપનિષદ્	૩
૨. અનુક્રમ, તહેવાર સૂચિ	૪
૩. સંપાદકીય	તંત્રી.....	૫
૪. સાધનાના આધાર સ્તંભો	ગુરુદેવ શ્રી સ્વામી શિવાનંદજી	૬
૫. તમારી કાયાપલટની ચાવી	શ્રી સ્વામી વિદ્યાનંદજી.....	૯
૬. વૈરાગ્યનો અભ્યાસ	શ્રી સ્વામી વિદ્યાનંદજી.....	૧૨
૭. સંકલ્પશક્તિના વિકાસની યાદી	શ્રી સ્વામી જ્યોતિર્ભવાનંદજી.....	૧૩
૮. સાચા મુખની શોધમાં	શ્રી નમ્રમુનિજી	૧૮
૯. સ્વામી શ્રી વિદ્યાનંદજી - એક દિવ્ય અનુભૂતિ	આચાર્ય મ.મં. સ્વામી વિશોબનંદજી મહારાજ.૨૦	
૧૦. ગુરુતત્ત્વ	શ્રી સ્વામી અસંગાનંદજી	૨૨
૧૧. ગુરુકૃપા કેવી રીતે પ્રાપ્ત થાય	શ્રી અનંતાનંદજી માતાજી.....	૨૬
૧૨. વૃત્તાંત	૨૯
૧૩. પ્રસ્થાનત્રયી પારાયણ	૩૧
૧૪. જાહેરાત	૩૩

તહેવાર સૂચિ

નવેમ્બર - ૨૦૧૫

૦૧	૧૧ એકાદશી
૦૨	૧૩ પ્રદોષપૂજા, ધનતેરસ
૧૦	૧૪ કાવી ચૌદશ, નરક ચતુર્દશી
૧૧	૩૦ અમાવાસ્યા, દીપાવલી (કાલકાળ સુખ)
૧૨	૧ નૂતન વર્ષ, શ્રી ગોવર્ધનપૂજા શ્રી ગૌ પૂજા, શ્રી બલિ પૂજા
૧૩	૨ ભાઈબીજ
૧૭	૬ સ્કંદપક્ષી
૧૯	૮ ગોપાષ્ટમી, પૂજ્ય શ્રી કૃષ્ણાનંદજી મહારાજની પુણ્યતિથિની આરાધનાની ૧૪મી સંવત્સરી
૨૨	૧૧ દેવ પ્રબોધિની, એકાદશી, શ્રી તુલસીપૂજા
૨૩	૧૨ પ્રદોષ પૂજા, ચાતુર્માસ વ્રત પૂર્ણ
૨૪	૧૪ વૈકુંઠ ચતુર્દશી
૨૫	૧૫ કાર્તિક પૂર્ણિમા, શ્રી ગુરુનાનક જયંતી

“અનુરોધ-અભિલાષા” ગ્રાહકોને :

- આપનું પત્રવ્યવહારનું સરનામું પિનકોડ સાથે સંપૂર્ણ હોય તે ટપાલ ખાતાના નવા નિયમો મુજબ અનિવાર્ય છે. તેથી સરનામાની ચોકસાઈ ખાતે વિનંતી.
- આપનો ગ્રાહક નંબર નોંધી લેવા વિનંતી છે, જેથી અંકની પ્રાપ્તિ સંબંધી કોઈ પણ પત્રવ્યવહાર કરતી વેળા ગ્રાહક નંબરનો ઉલ્લેખ વહીવટી સરળતા સહજ થકે છે.
- સામાન્યતઃ દર માસની પાંચમી તારીખે અંક પ્રસિદ્ધ થયા બાદ તેની રવાનગીનું કામ શરૂ થાય છે. છતાં કોઈ ખાસ કારણોસર પ્રકાશનની નિર્ધારિત તારીખના ૧૦ દિવસ વીત્યે પણ જો આપને અંક ન મળે તો સ્થાનિક ટપાલ કચેરીમાં તપાસ કર્યા બાદ વહીવટી કાર્યાલયને જણાવવું. સિલકમાં હશે તો બીજા અંક મોકલાશે.
- ‘દિવ્ય જીવન’ની સામગ્રી આપને ગમી હશે. તેથી હવે આપનાં પરિચિત વર્તુળોમાં પણ તેની રસલહાણ થાય અને ગ્રાહકવૃદ્ધિમાં આપનો નક્કર સહયોગ અમને મળતો રહે તેવી અભિલાષા છે.
- અમદાવાદ સિવાયના ગ્રાહકોએ પોતાનું લવાજમ ક્લારક અગર મનીઓર્ડરથી જ મોકલવું.

દિવ્ય સુલિંગ

આજના દિવસને પૂર્ણ દિન બનાવો

સતત વધુ ને વધુ ઊંચે દોરી જતા આદર્શો તરફ લઈ જનારી નિસરણી બને તેવો આ દિવસ જીવી જાણો. આખો દિવસ એવી રીતે ગાળો કે સૂરજ આશમે ત્યારે તમારી જાત વધુ સમૃદ્ધ-સંપન્ન બને. પ્રત્યેક નવા દિવસમાં આધ્યાત્મિકતાપૂર્વક પ્રવેશો અને આખા દિવસને અધ્યાત્મ અને દિવ્યતાથી ભરી દો. પરમાનંદની આ જ ગુરુચાવી છે. પૂર્ણતા પ્રાપ્તિનો આ જ રાજમાર્ગ છે. અવિરત વિકાસ અને અચૂક પ્રાપ્તિનું આ જ રહસ્ય છે. - સ્વામી વિદ્યાનંદ

સંપાદકીય

દીપાવલી પર્વ અને નૂતન વર્ષના પ્રારંભે અભિનંદન!

શ્રી ગુરુભગવાન શ્રીમત્ સ્વામી શિવાનંદજી મહારાજ, શ્રીમત્ સ્વામી ચિદાનંદજી મહારાજ અને સમગ્ર વિશ્વના સર્વે સંતજનોની મંગલમય શુભાકાંક્ષા આપનું સહુનું બહુવિધ મંગલ કરો એ જ અભ્યર્થના.

આ નૂતન વર્ષ આપ સર્વને સુખદ સ્વાસ્થ્ય, દીર્ઘ આયુષ્ય, પારિવારિક પ્રેમ, સામાજિક ઉત્કર્ષ અને આર્થિક સમ્પત્તા અર્પો એ જ પ્રાર્થના. આ મંગલમય વર્ષ આપ સર્વેનાં જીવન સેવા, પરોપકાર, રાષ્ટ્રપ્રેમ અને પ્રભુ પ્રીતિ સમ્પન્ન બની રહે એ જ શુભાકાંક્ષા.

દીપાવલી અને પ્રકાશોત્સવ; અમાવસ્યાના અંધકારને દૂર કરી પ્રકાશ પ્રસરાવવાનો ઉત્સવ. જ્યારે સૂર્ય અને ચંદ્ર વચ્ચે પૃથ્વી આવે એટલે અમાસ, જ્યારે જ્ઞાનસાધન અને વ્યક્તિ ચેતના વચ્ચે અહંકાર આવે એટલે અમાસ કે અજ્ઞાન. કારણ જ્યારે સૂર્ય અને ચંદ્ર વચ્ચે પૃથ્વી આવતી નથી ત્યારે ચંદ્ર પૂર્ણ પ્રકાશમાં પ્રદીપ્તમાન થાય છે. આમ, ગુરુકૃપા, ઈશકૃપા વચ્ચેથી અહંકાર ઓગળી જાય તો સાધકનું જીવન આત્મપ્રકાશના અજવાળામાં ઝળહળી ઊઠે.

વર્ષો તો આવે અને જાય, પરંતુ દર નૂતન વર્ષે આપણે આપણાં જીવનનું લેખુંજોખું તો કરવું જ પડે. “મારા વ્યક્તિગત જીવનમાં મને શાંતિ છે કે ઉદ્વેગમાં જીવું છું? મારા વિચાર, વાણી, વર્તન કે વ્યવહાર થકી જાણ્યે-અજાણ્યે કોઈને દુઃખ તો પહોંચાડતી નથી ને?” વાત બહુ નાની હોય છે. આપણે જેટલા સરળ અને સહજ બનીશું તેટલો જ સમાજ આપણો પ્રતિકાર કરશે. આપણે જેટલા વધુ પવિત્ર ચારિત્ર્યવાન જીવનયાપન માટે સતર્ક અને જાગૃત જીવન માટે કટિબદ્ધ થઈશું; તેટલો જ સમાજ તમારી આ પવિત્ર ભાવના, સફલતા, અને નિષ્કપટ જીવન સમક્ષ વિદ્રોહ કરશે.

એક વાત સ્પષ્ટ છે કે પહાડ ઊપરથી નીચે ઉતરવું સરળ છે; ઊપર ચઢવું દુષ્કર છે. છીછરા પાણીમાં છબ્બાબિયાં કરવાનાં સરળ છે; જ્યારે ઊંડા પાણીમાં ગોતાખોર બની મરજીવા માફક મોતી વીણવાં દુષ્કર છે.

આપણે આપણા જીવનનું દક્ષ સ્પષ્ટ રાખવું પડે. જીવનનાં અંતિમ ધ્યેયની વિસ્મૃતિ ન કરવી જોઈએ અને તે છે એકમાત્ર પરમતત્ત્વની પ્રાપ્તિ. તે માટે આપણે નિયમિત એક નક્કી કરેલા સમયે ધ્યાન, પ્રાણાયામ, પ્રાર્થના, જપ, સ્વાધ્યાય માટે ફાળવવાં જ પડે, આ સ્થૂળ આધ્યાત્મિક સાધનાના પાયા ઊપર જ ગહન ધ્યાનની સાધનાનું મંડાણ થશે.

આતમ તત્ત્વ બહાર નથી. ઈશ્વર પણ સર્વત્ર છે, પરંતુ આપણે જ તેનાં સર્વાન્તર્યામી અને સર્વશક્તિમાન સ્વરૂપને સ્વીકારતા નથી. આપણી આ સ્વીકૃતિ માત્ર શબ્દોની સ્વીકૃતિ હોય તો પરમ સમીપે ન પહોંચાય. અનુભૂતિના આધારનાં સોપાનો સર કરવા માટે જીવનની પ્રત્યેક પળે ‘અધ્યાત્મ’માં જીવવું પડશે.

“હું આ દેહ નથી. હું બાહ્ય દશ્યમાન જગત નથી. હું આનંદમય, ચૈતન્યમય, દિવ્ય ભવ્ય પરમોચ્ચ પરમતત્ત્વ જ છું. હું ચંચળ મન, ભુદ્ધિ, ચિત્ત કે અહંકાર નથી. દાસોડહમ્ આનંદોડહમ્ નિત્યોડહમ્ શુદ્ધોડહમ્, અનિર્વચનીય નિત્ય સત્ય, શુદ્ધ ભુદ્ધિ, અજર અમર અવિનાશી તત્ત્વ છું. રાગ-દ્વેષ, ક્રમ-ક્રોધ, લોભ-મોહથી પર પૃથક્ એકમાત્ર પરમ ચૈતન્ય છું.

આ શબ્દોને રોજ વાગોળો. તે પ્રમાણે ચિંતન કરો, જેવું વિચારશો તેવું જ વાણી અને વર્તનમાં પ્રગટ થશે. તો પ્રગટાવો તમારી આંતરચેતનાનો પ્રકાશ અને સાર્થક કરો આ દીપાવલી અને નૂતન વર્ષ. ૐ શાંતિ.

સાધનાના આધારસ્તંભો

ગુરુદેવ શ્રી સ્વામી શિવાનંદજી

[પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રી સ્વામી શિવાનંદજી મહારાજનું જીવન સાધનાનો પર્યાય હતું. તેઓ સાધના-શિદ્ધ પુરુષ હતા. તેમના જીવનની પ્રત્યેક પળ અને પ્રત્યેક શ્વાસ સાધના જ હતો. તેમના જન્મ થતાબંધી વર્ષ પ્રસંગે આપની સમક્ષ 'સાધના' પ્રસ્તુત કરતાં ખૂબ આનંદ છે.]

૧. સાધના માટે બાર મૂળમંત્રો

ભાવ સંહિત આનું સતત સ્મરણ કરતા રહેવું.

૧. બ્રહ્મ સત્યં જગત્ મિથ્યા.

એકમાત્ર બ્રહ્મ જ સત્ય છે. જગત અસત્ય છે.

આનાથી તમારામાં આધ્યાત્મિક બળ અને શાંતિનો સંચાર થશે.

૨. જગત એકં લાંબું સ્વપ્ન છે જે કેવળ દુઃખોથી પૂર્ણ છે.

આથી વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ થશે, તેમ જ અનેક ચિંતાઓ દૂર થશે.

૩. 'આ' બધું પણ ચાલ્યું જશે.

આથી વૈરાગ્ય વધશે. "આ"ની અંદર સૌભાગ્ય (સંપત્તિ) તેમ જ દુર્ભાગ્ય (વિપત્તિ) એ બંનેનો સમાવેશ થાય છે. આથી તમે સુખ તેમ જ દુઃખમાં મનનું સમત્વ ટકાવી રાખશો.

૪. તારી (પરમાત્માની) જ ઈચ્છા પ્રમાણે થશે.

આ વિચાર શોકને દુઃખને દૂર કરશે તથા અહંકારનો નાશ કરશે.

૫. ઈશ્વરકૃપાથી હું દિનપ્રતિદિન સર્વ પ્રકારે સારો બનતો જાઉં છું.

આથી શક્તિ મળશે અને અનેક રોગ દૂર થશે.

૬. અહમ્ બ્રહ્માસ્મિ. શિવોહમ્. શિવોહમ્. હું શરીર નથી. હું મન નથી. હું બ્રહ્મ છું. હું આત્મા છું.

આ સૂત્ર તત્કાળ તમારામાં આધ્યાત્મિક ઉન્નત ભાવના પ્રેરી આત્મમહિમાના ઉચ્ચ શિખર પર લઈ જશે.

૭. હું તેની (પરમાત્માની) સત્તાને અનુભવી રહ્યો છું.

આથી જહ્દી બળ અને પ્રેરણાની પ્રાપ્તિ થશે.

૮. સર્વ એક જ છે. સર્વ ઈશ્વર અથવા આત્મા જ છે. બધાં શરીર મારાં છે. સર્વમાં હું જ છું.

આ વિશ્વબંધુત્વ, એકાત્મતા તથા એક્યની ભાવના ઉત્પન્ન કરશે અને હૃદયમાં કરુણાનો ભાવ ઉદ્દીપન કરી ઘુણાની લાગણીને દૂર કરશે.

૯. હું કંઈ જ નથી. મારી પાસે કંઈ પણ નથી. મારું કંઈ જ

નથી. હું કંઈ પણ કરી શકું તેમ નથી.

આ અહંકાર તથા મમતાને દૂર કરી ઈશ્વરાર્પણ, આત્મનિવેદન ને શરણાગતિમાં લઈ જશે. આ ભક્તની ભાવના છે.

૧૦. હું સર્વસ્વ છું. હું સર્વોપરી છું. હું સર્વ સાથે એક છું. આ વેદાંતની ભાવના છે. આથી તમારું હૃદય વિકસિત થશે ને એકતાની વૃદ્ધિ થશે.

૧૧. તું સર્વ કંઈ છે. હું તારો છું. સર્વ તારું જ છે.

આ ભક્તની ભાવના છે. આથી મમતા તથા અહંતા નાશ પામશે. જેને પરિણામે આત્માર્પણ તથા ઈશ્વરસાક્ષાત્કારની પ્રાપ્તિ થશે.

૧૨. અહમ્ બ્રહ્માસ્મિ. પ્રજ્ઞાનમ્ બ્રહ્મ. તત્ ત્વમસિ. અયમ્ આત્મા બ્રહ્મ.

જો તમે આમાંથી કોઈ પણ એક સૂત્રને સદા ચિંતનમાં રાખશો, તો બ્રહ્મસ્વરૂપ બનવામાં સહાય મળશે.

નોંધ :- તમારા ઘરની કિવાલો પર કોઈ યોગ્ય સ્થાને આ આપ્ત વાક્યોને મોટા અક્ષરે લખાવી લો આથી તમે ભૂલી જાઓ ત્યારે પણ તે તમને યાદ કરાવી દેશે.

૨. સાધનાનાં ત્રણ મુખ્ય અંગ

ધાર્મિક અને દાર્શનિક ગ્રંથોના પુષ્કળ પરિશીલન બાદ પણ ઘણા લોકોને આ વાતની ખબર હોતી નથી કે આપણા વ્યવહારમાં કંઈ કંઈ બાબતો અમલી બનાવવી જોઈએ કે જેથી કરીને ઈશ્વરસાક્ષાત્કાર સરળ બને. ઈશ્વરસાક્ષાત્કાર માટે ત્રણ બાબતો જરૂરની છે.

૧. ઈશ્વરનું સતત સ્મરણ.

૨. સદ્ગુણોની પ્રાપ્તિ.

૩. બધાં કાર્યોનું આધ્યાત્મીકરણ

(૧) ઈશ્વરનું સતત સ્મરણ : પ્રારંભમાં કંઈક ખામી જણાશે, પણ સતત અભ્યાસથી તમે ધીમે ધીમે

નિરંતર સ્મરણ કરવાને માટે શક્તિમાન બની શકશો. અધિકાંશ લોકોને માટે સતત સ્મરણ જ સંભવિત છે, પણ કુંડલિની શક્તિની જાગૃતિ તથા બ્રહ્માકાર વૃત્તિ થવી બહુ કઠિન છે, પરંતુ મન શુદ્ધ થતાં જ એની મેલે એ પ્રાપ્ત થાય છે.

(૨) સદ્ગુણોની પ્રાપ્તિ: બધા સદ્ગુણોમાં અહિંસા, સત્ય અને બ્રહ્મચર્ય સર્વોપરી છે. જો તમે એક સદ્ગુણને સારી રીતે પ્રાપ્ત કરી શકો તો બીજા બધા સદ્ગુણ પોતાની મેલે તમારી પાસે આવશે. માટે અંદરની વૃત્તિઓનું નિરીક્ષણ કરો તેમ જ મન, વાણી, કર્મથી શુદ્ધ બનો. શરૂઆતમાં ઓછામાં ઓછું શારીરિક બ્રહ્મચર્ય તો પાળવું જ જોઈએ. તો જ માનસિક બ્રહ્મચર્યની પ્રાપ્તિ આપોઆપ થઈ જશે.

(૩) બધાં કાર્યોનું આધ્યાત્મીકરણ: એમ માનો કે તમે ઈશ્વરના હાથમાં નિમિત્ત માત્ર છો તથા બધી ઈન્દ્રિયો તેની જ છે. આ મંત્રનો જપ કર્યા કરો: “હું તારો છું, સર્વ તારું છે, તારું જ ધાર્યું થશે.” આત્માર્પણને માટે આ સુંદર મંત્ર છે. કદાચ તમે આ મંત્રને ભૂલી જાઓ અને અહંકાર પોતાનો પ્રભાવ તમારી ઉપર જમાવી બેસે એ સંભવિત છે, પરંતુ વારંવાર અંતર્નિરીક્ષણ દ્વારા અંદરના દોષોને શોધી કાઢો. “હું ઈશ્વરના હાથમાં એક યંત્ર સમાન છું.” આ ભાવમાં સ્થિર થવાનો પ્રયાસ કરો ને ગીતાના નીચેના શ્લોકોને યાદ રાખો -

યત્કરોષિ ચક્ષુનાસિ ચજ્જુહોષિ વવાસિ ચત્ ।
ચત્તપસ્યસિ ક્ષીન્તૈચ તત્કુરુષ્વ મવર્ષણમ્ ॥ (ગીતા ૯-૨૭)
“ જે કંઈ પણ કર્મ તમે કરો છો, જે ખાઓ છો, જે હોમ કરો છો, જે કંઈ દાન દો છો તથા જે કંઈ તપસ્યા કરો છો તે સર્વ ઈશ્વરાર્પણ રૂપે જ કરો.”
“પ્રસીદ દેવેશ જગન્નિવાસ” - હે દેવાધિદેવ ! હે જગતના આશ્રય! પ્રસન્ન થાઓ. આ મંત્ર ‘પ્રચોદયાત્’ ગાયત્રી મંત્રથી પણ અધિક અથવા તેની સમાન શક્તિશાળી છે. “પ્રચોદયાત્” “પાહિ મામ્” “પાલય મામ્” - એ સર્વ મંત્ર

અત્યંત પ્રભાવશાળી છે. ભાવ ને અર્થની સાથે એનું વારંવાર સ્મરણ કરો.

“શ્રીરામ: શરણં મમ, શ્રીકૃષ્ણ: શરણં મમ, શ્રીહરિ: શરણં મમ” - આ સર્વ શક્તિશાળી શરણાગતિ મંત્ર છે. ઈશ્વરને સ્વાત્માર્પણ કરવું અથવા ઈશ્વરને શરણે જવું એ જ શરણાગતિ છે. કાર્પણ્યદોષોપહતસ્વભાવ: પૃષ્ઠામિ ત્વાં ઘર્મસંમૂલ્લેષતા: ।

ચક્ષુઃ સ્વાશિક્ષિતં બ્રૂહિ તન્મે શિષ્યસ્તેઽહં શાશિ માં ત્વાં પ્રપન્નમ્ ॥ (ગીતા ૨-૭)

દીનતાના દોષથી મારો જ્ઞાત્ર સ્વભાવ થવાયો છે અને તેથી મારે શું કરવું તે મને સમજતું નથી. મારા પોતાના ધર્મ વિષે પણ મારા મનમાં મોહ અથવા મૂઠ્ઠા વ્યાપેલી છે તેથી હું આપને પૂછું છું તો આપ નિશ્ચયપૂર્વક બતાવો કે મારા માટે શ્રેયસ્કર શું છે. હું આપનો શિષ્ય છું, આપના શરણે આવ્યો છું તો મને ઉપદેશ આપો.

સર્વધર્માન્યરિત્યજ્વ મામેકં શરણં ભજ ।
અહં ત્વા સર્વપાપેઽયો મોક્ષયિષ્યામિ મા શુભ: ॥ (ગીતા ૧૮-૬૬)

બધા ધર્મોનો ત્યાગ કરી તું એક મારા શરણે આવ. હું તને બધા જ પાપોથી મુક્ત કરીશ. તું તે વિષે શોક ન કર. આ બધા શરણાગતિના મંત્ર છે. ગીતાના અકારમા અધ્યાયમાં આ પણ એક શ્લોક છે:

યસ્ય નાહરકૃતો માવો બુદ્ધિર્યસ્ય ન લિપ્યતે ।
હત્વાપિ સ ઇમાંશ્લોકાન્ન જ્ઞાન્તિ ન નિબચ્ચતે ॥ (ગીતા ૧૮-૧૭)

જેનામાં અહંકાર નથી, જેની બુદ્ધિ શુભાશુભથી શેપાયેલી નથી તે માણસ કદાચ સમસ્ત જગતને પણ જો મારી નાખે તો પણ તે વાસ્તવમાં કોઈને મારતો નથી કે નથી કર્મનાં બંધનમાં પડતો.

શ્રીકૃષ્ણે આ ઉપદેશ અર્જુનને એવા સમયે આપ્યો હતો કે જ્યારે તે મોહવશ થઈને જ્ઞાત્ર ધર્મને ભૂલી રહ્યો હતો. ઉપર કહેલા શ્લોકો યાદ રાખો. તમારામાં શરણાગતિની ભાવના વધશે, તમને એવો અનુભવ થશે કે તમે ઈશ્વરમય છો અને ઈશ્વર તમારામાં છે.

આખો દિવસ ક્રમ કર્યા પછી રહેલાં બધાં જ કાર્યો ઈશ્વરને અર્પણ કરો. કર્મો સાથે તમારું તાદાત્મ્ય ન જોડશો. હંમેશાં એવો અનુભવ કરો કે પરમાત્માના હાથમાં નિમિત્ત માત્ર થઈને અનાસક્તિ ભાવથી તમે કામ કરી રહ્યા છો.

कथेन वाच्य मनसैर्नैर्वा बुद्ध्यात्मना वा प्रकृतेः स्वभावात् ।
कृतोमि चक्षुस्सकलं फल्मै नारायणावेति समर्पयामि ॥

બધાં જ કર્મો અને તેનાં ફળ ઈશ્વરને અર્પણ કરો. તેથી તમે ભંધનમાં નહિ પડો. આ રીતે તમારે તમારાં બધાં જ કર્મોનું આધ્યાત્મીકરણ કરી નાખવું જોઈએ. એવો અનુભવ કરો કે આખી સૃષ્ટિ ઈશ્વરની જ અભિવ્યક્તિ છે અને તમે બધાં જ નામ-રૂપોમાં ઈશ્વરની જ સેવા કરી રહ્યા છો તથા જે કંઈ કર્મ તમે કરો તે તથા તેના ફળને ઈશ્વરને અર્પણ કરો. આથી તમારું હૃદય શુદ્ધ થઈ દિવ્યજ્યોતિ અને દિવ્યકૃપાને યોગ્ય બનશે.

સુનિશ્ચિત માર્ગ

આ ત્રણોનો અભ્યાસ કરો. ઈશ્વરનું સતત સ્મરણ તમારાં કાર્યોનું આધ્યાત્મીકરણ તથા સદ્ગુણોનું અર્જન.

આ ત્રણે ખૂબ જ આવશ્યક છે. તેમનો અભ્યાસ કરો. ઈશ્વરસાક્ષાત્કાર માટે આ જ સૌથી સુગમ અને સુનિશ્ચિત માર્ગ છે.

एष सर्वेषु भूतेषु गुणात्मान प्रकलशते ।

इष्यते त्वग्रथा बुद्ध्या सूक्ष्म्या सूक्ष्मदर्शिनः ॥

આ આત્મા બધાં જ પ્રાણીઓમાં છુપાયેલો છે, પરંતુ સૂક્ષ્મદર્શી જ્ઞાનીઓ વડે જ તેમની સૂક્ષ્મ અને તીક્ષ્ણ બુદ્ધિ દ્વારા તેમનું દર્શન પ્રાપ્ત થાય છે. બ્રહ્મસૂત્રોને સમજવા માટે તમારી બુદ્ધિ તલવારની ધાર જેવી તીક્ષ્ણ અને તીવ્ર હોવી જોઈએ તો જ તમે તેને ભરાભર સમજી શકો. બધા લોકો આના માટે યોગ્ય નથી હોતા, પરંતુ આધ્યાત્મિક અનુભવ પ્રાપ્ત કરવો આવશ્યક છે. આખી મોટા ભાગના લોકો માટે તો ભગવાનનું સતત સ્મરણ આપણાં પોતાનાં કાર્યોનું આધ્યાત્મીકરણ તથા સત્ય, અહિંસા અને બ્રહ્મચર્ય જેવા સદ્ગુણોનું અર્જન - એ જ સાધનાનું મહત્ત્વપૂર્ણ અંગ છે. ભગવાન બુદ્ધનો અર્જાંગ માર્ગ પણ આમાં જ આવી જાય છે. ભગવાન ઈશુનો 'પર્વત પરનો ઉપદેશ' પણ આને જ મળતો છે. બધા જ ધર્મોમાં આ જ સાર તત્ત્વ છે. માટે આનો અભ્યાસ કરી ઈશ્વરસાક્ષાત્કાર પ્રાપ્ત કરો. સર્વને ચાહો. ભલા બનો. ભલું કરો. પરમ કૃપાળુ પરમાત્માની તમારા ઉપર કૃપા હોઈ

□ 'સાધના'માંથી સાભાર

આચરણ શ્રોહર્મ છે

ભારતના આદરણીય અને અવિસ્મરણીય ચાર-પાંચ સક્ષમ વડાપ્રધાનોમાં શ્રી મોરારજીભાઈ દેસાઈનું વિશેષ સ્થાન ગણાયે.

યોગાનુયોગ શ્રી મોરારજીભાઈ દેસાઈ ગુજરાત વિદ્યાપીઠના કુલપતિ અને ભારતના વડા પ્રધાન હતા.

તા. ૧૮ ઓક્ટોબર વિદ્યાપીઠનો સ્થાપના દિવસ છે. તે સમયે કુલપતિ તરીકે ૬૨ વર્ષે એક અઠવાડિયું તેઓશ્રી વિદ્યાપીઠમાં રોકાતા. છાત્રો અને શ્રોતાગણ સમક્ષ રોજ કુલપતિજીનાં પ્રવચનો થતાં.

એવા એક રોકાણ વખતે વિદ્યાપીઠના પટાંગણમાં ગુજરાતના સુપ્રસિદ્ધ કથાકાર વંદનીય ડોંગરેજી મહારાજની ભાગવત સપ્તાહ ચાલતી હતી.

શ્રી મોરારજીભાઈએ કથાગ્રવણ કરવાની ઈચ્છા વ્યક્ત કરી. વ્યવસ્થાપકોએ વ્યાસપીઠના મંચ ઉપર

મહારાજશ્રીની સમીપ વ્યાસગાદી જેવી જ સમાન અને શોભનીય બેઠકવ્યવસ્થા વડાપ્રધાન માટે કરી.

વડાપ્રધાનશ્રી પગથિયાં ચડી મંચ ઉપર આવ્યા વ્યાસગાદી ઉપર વિરાજમાન ડોંગરેજી મહારાજ પાસે જઈને ટોપી ઉતારીને નીચા નમીને ભાવવિભોર થઈને પ્રણામ કર્યા. વડા પ્રધાન માટે તૈયાર કરેલી બેઠક ઉપર બેઠા નહીં અને મંચ ઉપરથી નીચે ઊતરી સીધા શ્રોતાઓના કક્ષમાં બેસી ગયા.

ગીતાનું કથન યાદ કરીએ, “તદ્ વિદિ પ્રશ્નિપાતેન...” મોરારજીભાઈને ગીતા કંઠસ્થ હતી. હૃદયસ્થ હતી. આચરણમાં પણ હતી જ.

અહીં વડાપ્રધાને તમામ દમામ છોડીને વ્યાસગાદીની ગરિમા જાળવીને શીલ, સંસ્કાર અને ભારતીય સંસ્કૃતિના ગૌરવનાં દર્શન કરાવ્યાં.

- શ્રી પરસહરાય ચાચી

તમારી કાથપલટની ચાવી

શ્રી સ્વામી ચિદાનંદજી

પ્રકુલ્લ આત્મા! અવિવેકી, વિવેકી અને સાધક, આમ ત્રણ પ્રકારની વ્યક્તિઓ હોય છે. અવિવેકી પુરુષ સારાસારનો વિવેક જાણતો નથી. ભગવાન વ્યક્તિ ને બોધપાઠો જીવનમાં આપે છે તે વેડફાઈ જાય છે, કારણ તે વ્યક્તિ અજ્ઞાનમાં પડેલ હોય છે. અજ્ઞાન અવિવેકનું ફળ છે.

બીજા બાજુ એક વિવેકી પુરુષ સારાસારનો વિચાર કરે છે. તે પણ જીવનના પાઠો ભણે છે, સંસારમાં રહે છે, પરંતુ તેની કોઈ અસર તેને થતી નથી. જે બોધપાઠો તે શીખેલ છે અને જે વિદ્યતા તેણે મેળવી છે તે તેના મગજમાં ભર્યા પડ્યાં હોય છે. તેનો વહેવારમાં કોઈ ઉપયોગ ન થતો હોઈ તેની કશી અસર દેખાતી નથી. આ બોધપાઠોની તેના ઉપર કોઈ શક્તિશાળી અસર તે પડવા દેતો નથી.

ખરો સાધક એ છે જે વિવેકી હોય અને જીવન જીવતાં જે અનુભવો તેના જીવનના ભાગરૂપ બની રહે અને જે બોધપાઠો તેમાંથી મળે તેનો સક્રિય પ્રતિભાવ આપનાર હોય. ખરા સાધકના કોઈ અનુભવો નકામા જતા નથી. દરેક અનુભવ સારા માટેનો કોઈ ફેરફાર, એક પરિવર્તન લાવે છે. ખરા સાધક કે જિજ્ઞાસુ પર દરેક પ્રસંગ એક ચોક્કસ સકારાત્મક, સર્જનાત્મક પ્રતિભાવ આપે છે. તેમ થયા બાદ તે વ્યક્તિ પહેલાં હતી તેવી રહેતી નથી. તેનામાં પરિવર્તન આવે છે. આ અનુભવની અસર સાધક પર થાય ત્યારે કશુંક નવું બને છે, જેને કારણે સાધકનું ચારિત્ર્ય, સ્વભાવ, તેનું જીવન અનુભવસભર બને છે અને તે પ્રગતિ કરે છે.

જાપાનના જાણીતા યોદ્ધા 'સમુરાઈ'ને ત્યાં બસો વર્ષ પહેલાં એક પૌત્રી, એક બાળકી જન્મી. યોદ્ધો મોટો લડવૈયો હતો. બહુ બહાદુર અને વીર હતો. નાની બાળકી અતિસ્વરૂપવાન હતી. મોટી થતાં આ બાળા એટલી તો અદ્વિતીય અને અલૌકિક સુંદરતાવાળી યુવતી

થઈ કે તેના કુટુંબે વિચાર કર્યો કે દેશની મહારાણીની પરિચારિક તરીકે તેણીને આપવી. તે સમયે સમ્રાટો જાપાન પર રાજ્ય કરતા. તેથી તેને મહેલ પર લઈ ગયા. સામ્રાજી અને તેના બધા અંતેવાસીઓ યુવતીના સૌંદર્યથી પ્રભાવિત થયા. તે થણી તીવ્ર બુદ્ધિશાળી, થણી ચાલાક અને થણી સમજદાર પણ દેખાઈ. તેણી થોડા જ સમયમાં બધામાં માનીતી થઈ પડી અને સામ્રાજીના રસાલામાં મહત્વની વ્યક્તિ બની ગઈ.

કમનસીબે થોડાં વર્ષોમાં, યુવતી હજુ તેની 'વીસી'માં જ હતી ત્યારે બાહ્ય દષ્ટિએ પૂરેપૂરી સારી તબિયત લાગતી હોવા છતાં સામ્રાજીનો ઓચિંતો દેહાંત થયો. આ ઓચિંતિ મૃત્યુની આ યુવતી પર એવી ઊંડી અસર થઈ કે તેના અંતરતમમાં કશુંક ફરક્યું અને તેણીના સંપૂર્ણ માનસ પર એક તત્કાળ પરિવર્તન આવ્યું. તે કહેવા લાગી : "આ જીવન શું છે? સઘળું વ્યર્થ છે. સઘળું ચલિત છે, કોઈ સ્થાયી નથી. કશા પર આધાર રાખી શકાય નહિ. કશું જ સત્ય નથી. બધું જ પરપોટા જેવું છે, નશ્વર છે, દુન્યવી છે. નાશવાન અને સરકી રહેલું છે."

તેણી ખૂબ બુદ્ધિશાળી હતી. આ નિશ્ચય એટલો ગહન હતો કે તેને જીવનમાંથી બધો રસ જતો રહ્યો. તેણે તત્કાષ્ટાત્યાં જ, નક્કી કર્યું, "મારે ધ્યાન અને જ્ઞાનનો પથ અનુસરવો જોઈએ." તેણીએ જેન સંન્યાસિની બની સાધક અને ચિંતક બનવા દૃઢ નિશ્ચય કર્યો.

બધા લોકોને આઘાત લાગ્યો, તેના આખા કુટુંબે રડારોળ કરી મૂકી. તેઓ કહેવા લાગ્યાં : "અશક્ય! આપણા કુટુંબની પ્રજાલીથી આ વાત વિરુદ્ધની છે. તું હજુ આવા પગલા માટે ખૂબ નાની છે; તું તૈયાર જ નથી. તારે લગ્ન કરવાં જોઈએ. તદ્દુપરાંત, ભગવાને જે સૌંદર્ય તને આપ્યું છે તે કારણે પણ તું

સંન્યાસિની રહી શકીશ નહિ." એક આકરી શરતે તેણી કબૂલ થઈ. તે શરત એ હતી કે તે ત્રણ બાળકોની મા થઈ જાય પછી જીવનના કરારનો અંત આવશે; પછીથી તેણી સંન્યાસિની થઈ જશે. કોઈ માનતું ન હતું કે આવું બની શકશે, તેથી તેઓ તત્કાળ સંમત થયાં અને સારો પતિ શોધી કાઢ્યો. તેના બાવિ પતિ અને સાસરિયાંને પણ તેણીએ આ શરતે જ જીવન કરવા તૈયારી બતાવી.

બધાંની સંમતિથી જીવન થઈ ગયાં. પોતાના પતિદેવની તે આશાકિતપણે સેવા કરતી, સાસરિયાંની ચાકરી કરતી, કુટુંબના પ્રશ્નોમાં પૂરો રસ લેતી, ઘરવ્યવસ્થા સારી રીતે સંભાળતી અને એકસો ટકા સર્વસામાન્ય ગૃહિણી તરીકે વર્તન કરતી પરંતુ સાથોસાથ ઝેન સાહિત્ય ભણતી અને ધ્યાન ધરતી. આમ છતાં બધી દૃષ્ટિએ તેણી આવડતવાળી ઘરરખ્યુ પત્ની, સારી માતા રહી, કલ્યાણી વહુ રહી અને તેનાં મા-બાપની સારી પુત્રી બની રહી.

પરંતુ ત્રીજું બાળક જન્મ્યું, થોડા માસ તેને પાણ્યું, પોષ્યું, પછી ઓચિંતો તેના વચનપાલનનો નિર્ણય તેણીએ જાહેર કર્યો. હવે પછીથી તે કુટુંબમાં નહિ રહે અને ઝેન સાધ્વીનું જીવન ગાળશે. બધી જાતની કાકલુદી સાંભળ્યા છતાં તેણીએ મુંડન કરાવ્યું અને બધાંને તેઓએ આપેલ વચન યાદ કરાવી મૂંગા કરી દીધાં.

તેણીએ સઘળું ત્યજી દીધું, સાધ્વીનો પોશાક પહેરી લીધો અને ઝેન ગુરુની શોધમાં નીકળી પડી. એક મોટા શહેરમાં, જ્યાં એક મહાન ગુરુ હતા ત્યાં તે ગઈ અને તેમને શિષ્યા તરીકે સ્વીકારવા વિનંતી કરી પણ તેના સૌંદર્યને લીધે તેણે ના ફરમાવી. તે બીજા ગુરુ પાસે ગઈ, ત્યાં પણ તેના સૌંદર્યને કારણે તેને જાકારો મળ્યો.

તેણીએ આ અવરોધનો નિકાલ કરવા નક્કી કર્યું. તેથી એક દિવસ પોતાના ઓરડામાં, એકાન્તમાં, તેણે જ્વલંત અગ્નિ પેટાવ્યો, તેમાં લોઢાનો સળિયો તપાવી મોં પર મૂકી મુખને કદરૂપું કર્યું. ઓળખાય નહિ તેવું કદરૂપું મોઢું કર્યું. આમ હંમેશને માટે તેણે સૌંદર્ય ગુમાવ્યું. પછી તે બીજા ગુરુ પાસે ગઈ. તેણે તેણીને તુર્ત

જ શિષ્યા તરીકે ગ્રહણ કરી. જીવનની ઝેન પદ્ધતિને તેને ઉત્કંઠાથી, હૃદયપૂર્વક અમલમાં મૂકી અને આધ્યાત્મિકતામાં અદ્ભુત રીતે આગળ વધી.

તેનો સંકલ્પ આવો દૃઢ હતો. તેની સામાજીના અચાનક મૃત્યુનો સામનો કરવો પડ્યો ત્યારે તે જે રીતનો પ્રતિભાવ કરી શકી હતી તેનું આ પરિણામ હતું. સામાજી અને મહેલના રસાલામાં સેંકડો બીજા નોકરો હશે, તેમાંથી થોડા રજા હશે, કોઈએ થોડો સમય શોક પાળ્યો હશે, પછી પાછા ઘાભે પડી ગયા હશે. બીજા કોઈ કોઈ વિચારતા થયા હશે, ચિંતનશીલ થયા હશે અને થોડા સમય માટે સ્મશાન વૈરાગ્ય તેમનામાં જાગ્યો હશે. તેઓએ ધરેણાં પહેરવાં છોડી દીધાં હશે, સારાં કપડાં તજ્યાં હશે, પણ થોડા સમયમાં પાછા જન-સાધારણ જેમ વર્તવા લાગ્યા હશે. જૂના ચીલે ચાલવા લાગ્યા હશે, પરંતુ આ યુવતી અવિવેકી ન હતી એટલું જ નહિ, અજ્ઞાની પણ ન હતી. ફક્ત વિવેકી હતી એટલું જ નહિ, પણ વહેવારુ પણ હતી. તેનામાં વિવેક હતો અને તેનો તેણે પોતાના જીવનમાં તરત જ ઉપયોગ કર્યો.

રાજકુમાર સિદ્ધાર્થનો કિસ્સો પણ આ પ્રકારનો જ હતો. તે ઉત્તમ અધિકારી હતા. તે વહેવારુ આધ્યાત્મિક સાધક હતો. જીવનના અનુભવોનો રચનાત્મક અને પરિવર્તક પ્રતિભાવ આપવા પુરતો તે થડાયેલો હતો. તે કારણે જ તે ત્યાગી થયો, તપસ્વી થયો, યોગી બન્યો, જ્ઞાની થયો, સિદ્ધગુરુ બન્યો, એક ઉત્તમ સમસ્ત તત્ત્વોનો જ્ઞાની થયો અને અંતે જગદ્ગુરુ બન્યો, સમસ્ત જગતને મોટો લાભ થયો. તે ઉત્તમ અધિકારી હતો, તેથી જીવનના અનુભવોને તેણે અંધની માફક, આંધળો બંધ કરીને, અજ્ઞાતની અવસ્થામાં, અવિચારી અને અવિવેકી સ્થિતિમાં અનુભવ્યા નહિ, સાથે-સાથે ફક્ત બુદ્ધિમાન, વિચારવાન અને વિવેકી રહેવાની સાથે વહેવારિક પણ બન્યો.

બુદ્ધિપૂર્વક આપણે વિચારીએ, નીચોડ લાવીએ, કેમ કરવું તે શીખીએ પણ પછી તે બાબત કશું કરીએ જ નહિ, તો તો જ્ઞાનનો ભાર લાગે. જીવન જેવું

ને તેવું, સંકીર્ણ સિવાયનું રહી જાય, પરંતુ રાજકુમાર સિદ્ધાર્થ વહેવારિક આધ્યાત્મિક સાધક હતો. અસંખ્ય લોકો જે સાધારણ અનુભવોથી જ્યાં ઠંડાગાર પડ્યા રહે, કથી અસર ન થાય, ત્યાં સિદ્ધાર્થ પર સાદા, સામાન્ય, અનુભવોની પણ પ્રતિક્રિયા થતી. બધાંએ ઘડપણ, રોગ, મૃત્યુ જોયાં છે. આ જોવા છતાં કશું વર્તનમાં આવતું નથી.

જ્યારે પારસમણિ ધાતુને અડકે ત્યારે તે ધાતુ સોનામાં પલટાય છે. માટી કે લાકડાને પારસમણિ અડકે તો તે માટી કે લાકડું જ રહે છે. પાણીદાર માણસ દૈનિક અનુભવોના સંસર્ગથી પણ પલટાઈ જાય છે. સિદ્ધાર્થ પાણીદાર માનવ હતો તથા લોખંડી પુરુષ હતો. જાપાનના યોદ્ધાની સુંદર પુત્રીમાં પણ તેવી જ શક્તિ હતી. તેનામાં એવું કંઈક હતું જે ઝીલી લે, પ્રતિક્રિયા કરે, કાયાપલટ કરી નાખે અને તેથી તેની કાયાપલટ થઈ.

આજે શ્રી બુદ્ધજયંતી છે. માટે આપણે બુદ્ધના જીવન, અનુભવો પ્રત્યે તેમની આદર્શ પ્રતિક્રિયા અને તેમણે લીધેલ યાદગાર તેમજ યુગપ્રવર્તક પગલાં પર મનન કરવું જોઈએ. જ્યારે તેમને આ ગહન ફેરફાર જણાયો ત્યારે તે મૂંગા ન બેઠા. તે વહેવારુ યોગી હતા. તેમણે એક હિંમતભર્યું પગલું ભર્યું અને ત્યાગી અને સાધક બની ગયા. પછી તે તપસ્વી બન્યા, યોગનું આચરણ કર્યું, ધ્યાન કર્યું અને જ્ઞાની થઈ જગદ્ગુરુ બન્યા.

મહાન કવિ સર એડવિન આર્નોલ્ડે 'એશિયાનો દીવડો' એ નામનું પ્રેરણાદાયક અદ્ભુત કાવ્ય લખ્યું છે. એડમ બેકે ખૂબ વાંચવાલાયક અને આપણા મનને મસગૂલ કરી નાખે તેવું બુદ્ધનું જીવનચરિત્ર લખ્યું છે. ન્યૂયોર્ક નજીકની કોર્નેલ મુનિવર્સિટીના પ્રો. એડવિન બર્ટ 'કરુણાનિધાન બુદ્ધના ઉપદેશ' લખ્યા છે. આ પુસ્તક ખરીદીને અભ્યાસ કરવા લાયક છે. ૧૯૪૦ના દસકાના પાછલા ભાગમાં ભારત અને નેપાળની યાત્રા દરમ્યાન પ્રોફેસર બર્ટ શિવાનંદ આશ્રમમાં બે કે ત્રણ અઠવાડિયાં રહેલા. ગુરુદેવ સ્વામી શિવાનંદજી સમક્ષ તેમણે 'ધર્મની સરખામણી' પર વ્યાખ્યાનમાળા આપેલ.

આ જીવનમાં જીવ જે અનુભવો અનુભવે છે તેનાથી તે સમૃદ્ધ થતો નથી, તેની કાયાપલટ થતી નથી કે ઉદાત્ત વિચારોની ઊંચાઈએ તે પહોંચતો નથી પરંતુ તે અનુભવોને વિચાર અને વિવેકથી સક્રિય રીતે અમલમાં મૂકવાથી ઉપરનું શક્ય બનાવે છે. આગળ કહીએ તો આટલું પૂરતું નથી. માણસ અનુભવો પ્રત્યે જીવંત રીતે, મહત્વપૂર્ણ રીતે કેમ વર્તે છે તે જરૂરી છે. સાચા સાધકના જીવનમાં કાયાપલટ કરનાર પરિભળ આ જ બને છે.

આવું આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રે બને છે એવું જ નથી, દુન્યવી ક્ષેત્રે, વેપારના ક્ષેત્રમાં પણ આ બાબત જ કામ કરે છે. વ્યાપારીનો પુત્ર મૂર્ખ જેમ વર્તન કરશે તો કશું શીખશે નહિ. એ જ પુત્ર, જો તે મૂર્ખ ન રહે, તીવ્ર દષ્ટિ રાખે તો ઘણા પાકો ભણશે, વેપારજગત વિષે જાણશે, પણ તેના તરફ પ્રતિભાવ નહિ આપે તો પણ સફળ નહિ થાય. જે કોઈ વ્યક્તિ આવતા અનુભવો તીક્ષ્ણ બુદ્ધિથી ગ્રહણ કરશે, તેનો ઊંડાણથી વિચાર કરશે, શીખેલા પાકોનો અમલ કરશે, જોઈતા ફેરફારો કરશે, તે જ સફળ વેપારી થશે અને કદાચ કરોડાધિપતિ પણ થશે. તેનો સમગ્ર આધાર જે અનુભવો થાય તેને જીવંત પ્રકારે અને પ્રાણવાન રીતે પ્રતિક્રિયામાં કેટલા પ્રમાણમાં ફેરવી શકે છે તે પર છે. માણસના જીવનનું પરિવર્તન પણ આ બાબત નક્કી કરે છે.

બુદ્ધનું જીવન આપણને આ વાત શીખવે છે. ખૂબ યુવાન વયે તેણે અદ્ભુત રીતે, જીવંત રીતે પ્રતિક્રિયા કરી. આને લીધે નાની વયે તેઓ મહાન જ્ઞાની અને સિદ્ધ ગુરુ થઈ શક્યા અને માનવ ઇતિહાસમાં એક અમર વ્યક્તિ તરીકે પંકાયા. ભલેને ૨૫૦૦ વર્ષ પહેલાં તેઓ જન્મેલા છતાં આજ સુધી કરોડો ભૌદ્ધો તેમના ઉપદેશને અનુસરે છે તેમજ પૂર્વ અને પશ્ચિમનાં જગત તેમને યાદ કરે છે.

તેમણે જે જીવંત રીતે જીવનનો સામનો કર્યો. અનુભવો લીધા, જીવંત પ્રકારે તેનો પ્રતિભાવ આપ્યો તેનું આ પરિણામ છે. આ વાત બરાબર મનમાં ઉતારીએ, આ વાત પર ઊંડું મનન કરીએ, બુદ્ધજયંતી

જેવા પ્રસંગો ઊજવવાનો આ મોટો લાભ છે. બુદ્ધના જીવનનો આસ અભ્યાસ આ સમયે કરીએ, તેનો અર્થ સમજીએ, તેના ઉપદેશમાં આપણા માટે શો સંદેશ છે તે

ઝીલીએ. તેના ઉચ્ચ, ઉત્કૃષ્ટ ઉદાહરણથી આપણે સમૃદ્ધ થઈએ.

ભગવાન સૌનું ભલું કરે!

□ 'સાધનામાં અંતરદર્ષિ'માંથી સાભાર

વૈરાગ્યનો અભ્યાસ

- શ્રી સ્વામી ચિદાનંદજી

તમે સૌ મુમુક્ષુ અને જિજ્ઞાસુ છો. મુમુક્ષુ એટલે જેને મોક્ષની આકાંક્ષા છે. જિજ્ઞાસુને જ્ઞાનની ખોજ હોય છે. તે માટે જાણવા જેવું શું છે? તમારે તમારા દેહ, મન, બુદ્ધિ, નૈતિક મૂલ્યો, નૈતિક સચ્ચાઈ, આચરણ, આધ્યાત્મિકતા, આત્મ-અનાત્મ, બ્રહ્મ-માયા, શાશ્વત-અશાશ્વત તથા વિશ્વ અને માનવજીવન વિષે જાણવાનું છે.

સાધકે શરીરમાં રહીને આધ્યાત્મિક જીવન જીવવાનું છે એટલે શરીરનું સ્વાસ્થ્ય જળવાઈ રહે તે અંગેના નિયમો વિષે, યોગ્ય આહાર, સ્વાસ્થ્યપ્રદ આદતો, સાચી ધ્યાન મુદ્રા, સાચાં આસન, નિદ્રાની માત્રા, સારી-નરસી આદતો પાડવા વિષે શરીરનું વલણ-આ બધું જાણવા જોગ છે.

માણસ જે કંઈ કરે છે તે મનના વિચારો દ્વારા કરે છે. તમે વિચારો છો, ખોજના ઘડો છો અને પછી તેનો અમલ કરો છો એટલે મનનું જ્ઞાન પણ જરૂરી છે. મન વટેમાર્ગુ છે. કેટલીક વાર તે ખોટા રસ્તે પણ ચઢી જાય છે. તો મનને સાચી દિશામાં કેવી રીતે રાખવું? મનને કોણ ચલાવે છે? કોણ એની પાછળ જાય છે અને કોણ તેને રોકે છે?

આમ, આ શરીર અને મન પછી બુદ્ધિ વિષે વિચારવું જોઈએ. બુદ્ધિથી જ વિવેક અને ધૈર્ય ઉપજે. સત્વ, રજ, તમસ વિષે જાણી શકાય. સારા-નરસાંનો વિવેક ઉપજે. તમો શા કારણે ઉપર ચઢ્યા કે નીચે પડ્યા તે અંગેનો વિવેક આ બુદ્ધિ જ કરે છે.

પરંતુ જો તમારામાં નૈતિક સચ્ચાઈ કે વફાદારી

ન હોય તો તમારું ભૈદિક જ્ઞાન ગમે તેટલું તેજસ્વી હશે તો પણ તમે ઈન્દ્રિયો મન અને બુદ્ધિના ગુલામ જ બની રહેશો. અંધકારમાં રહેશો. શ્રી રામકૃષ્ણ પરમહંસદેવ કહેતા કે આવા માણસો કાણ ઘડા જેવા હોય છે. તેને ભરવા માટે ગમે તેટલા પ્રયત્ન કરીએ તો પણ તે ખાલી ને ખાલી જ રહેશે.

આમ, જો તમે તમારા જીવનલક્ષ્ય ભણી પૂરતા સુસજ્જ થઈને આગળ વધવા માગતા હો તો આવા સંકલિત સંપાદિત જ્ઞાનની જરૂર છે. ત્યારે જ આધ્યાત્મિક પ્રગતિ ગતિવર્ધક, વિધાયક અને સ્વનાત્મક બનશે. દેહ, મન, બુદ્ધિ અને નૈતિક ચેતનાના અખંડ વિધાયક વિનિયોગને 'અભ્યાસ' કહેવામાં આવે છે અને આ બધા સાધનાના સંરક્ષણ માટે, તેઓ ખોટી દિશા ના પકડે અને સતત ઉપર ચઢતાં એમને કોઈ ન રોકે તે માટે 'વૈરાગ્ય' સૂચવાયો છે. સાધનાની આ બે ચાવી છે - અભ્યાસ અને વૈરાગ્ય. આ બંને સદ્ગુણો તમારા જીવનમાં ચમત્કાર સર્જી શકે તેમ છે. દેખીતી રીતે અશક્ય લાગતી ચીજને તે શક્ય બનાવી શકે છે. એમને સિદ્ધ કરવા માટે તમારે મથવું જોઈએ. એમાં જ તમને દિવ્ય ચેતના મળે તેની ખાતરી છે. તમારા અભ્યાસ, વૈરાગ્ય અને સાધનાના સંનિષ્ઠ અને પ્રયંડ સાહસમાં ઈશ્વર તમને સહાય કરે. જ્ઞાન તથા મુક્તિના તમારા પુરુષાર્થમાં પ્રભુની મદદ પ્રાપ્ત થાઓ. ઝૂં શાંતિ.

- વાંચન - સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી
(આકાશવાણી, અમદાવાદના સૌજન્યથી)

સંકલ્પશક્તિના વિકાસની યાદી

- શ્રી સ્વામી જ્યોતિર્મયાનંદજી

સંકલ્પશક્તિ એ મનુષ્યમાં રહેલી એક એવી આધ્યાત્મિક શક્તિ છે કે જે તેને હાથ પર લીધેલાં કોઈ પણ આયોજનને સફળ કરવામાં શક્તિમાન બનાવે છે. ઈચ્છાશક્તિ જ મનુષ્યના વિચારો અને આદર્શોને મજબૂત કરે છે કે જેથી એ બીજા લોકોને લાભદાયક હોય તેવાં કાર્યો કરી શકે. જો તેનામાં સંકલ્પશક્તિનો અભાવ હોય તો તે કોઈ યોજનાની શરૂઆત કરશે, પરંતુ જેવું કોઈ વિઘ્ન ઊભું થશે અથવા તો કોઈ તેની આલોચના કરશે તો તે નિર્ભળ બની જશે - યોજનાને સાંગોપાંગ પાર પાડી નહીં શકે.

જો તમારામાં ઈચ્છાશક્તિ હોય તો તમે એક વખત અમુક કાર્ય સાધવાનું મન સાથે નક્કી કરશો પછી તમે તેને માટે ખંત, ધીરજ અને દૃઢતાપૂર્વક તનતોડ મહેનત કરશો; પછી પાર વિનાની અડચણો તમારી સામે આવશે તો પણ તમારા પ્રયાસો ચાલુ રાખશો.

આ ઉપરાંત, જીવનમાં આવતી અડચણો ઈચ્છાશક્તિ(ના ઉદ્ભવ) માટે કારણભૂત થઈ શકે છે. જો તમે વિઘ્નોનો તાત્વિક સમજણથી સામનો કરો તો તે તમારી ઈચ્છાશક્તિને તીવ્ર બનાવશે, પરંતુ જો તમારામાં આવી વિવેકદૃષ્ટિ નહીં હોય તો જ્યારે જ્યારે તમારા માર્ગમાં કંઈ વિઘ્ન આવશે તે દરેક સમયે તમે સંપૂર્ણ વિચાદમાં ડૂબી જશો. એમ કરીને તમારા સંકલ્પને વધુ દુર્બળ બનાવશો.

તમારા સંકલ્પને નબળો પાડનાર બાબતો

થણી વસ્તુઓ સંકલ્પને નબળો બનાવે છે. આ બધામાં મુખ્ય ચિંતાની ટેવ છે. એ મનુષ્યના સંકલ્પને ઘીણા કરે છે; કારણ કે તે 'વિષ એક દિવ્ય આયોજન છે' એ સત્યને ભૂલી જાય છે. આમ કરવામાં તે ઈશ્વરની શરણાગતિની કળાની પણ ઉપેક્ષા કરે છે. પરિણામે મન અસ્વસ્થતા અને ચિંતાઓ ઊભી કરવાનું શરૂ કરે છે.

જ્યારે ચિંતા કરવાની કુટેવ જડ ઘાલી જાય છે ત્યારે પોતે ખરેખર કેવી પરિસ્થિતિમાં છે એની પરવા કર્યા વિના જ મનુષ્ય ચિંતાગ્રસ્ત થઈ જાય છે. તે કદાચ સારામાં સારા સંજોગોમાં જીવતો હોય તો પણ ચિંતા કર્યા કરે છે, કારણ કે તેણે દિવસે-દિવસે આ કુટેવને ઉત્તેજન આપ્યું હોય છે. ચિંતા કર્યા કરવાની ટેવ એક વિષયક જેવી છે : જેમ જેમ મનુષ્ય વધારે ચિંતા સેવે છે તેમ તેની ઈચ્છાશક્તિ નબળી થાય છે; જેમ જેમ ઈચ્છાશક્તિ વધુ નબળી બને તેમ તે વધુ ને વધુ ચિંતાગ્રસ્ત બને છે.

વ્યગ્રતા અને ભય પણ સંકલ્પને નિર્ભળ બનાવે છે. આ બંને વિનાશક છે, કારણ કે તે મનુષ્યને દરેક વસ્તુ પરત્વે નિરાશાવાદીપણાથી જોતો કરી મૂકે છે. દરેક પરિસ્થિતિને સકારાત્મક અને નકારાત્મક એમ બંને પાસાં હોય છે. જગત સાપેક્ષ છે - બીજા શબ્દોમાં, તમે કોઈ પણ પરિસ્થિતિની સકારાત્મક અને નકારાત્મક પ્રતિક્રિયા આપી શકો. જો તમે સકારાત્મક રીતે પ્રતિક્રિયા આપવાની કળા શીખો તો તમે સતત ઈચ્છાશક્તિનો વિકાસ સાધી શકો; જો તમે માત્ર નકારાત્મક બાજુ જ જોઈને પ્રતિક્રિયા આપો તો તમે તમારા સંકલ્પ બળને નબળું બનાવશો. એ કદી ભૂલશો નહીં કે તમે જ તમારા ભાવિના ઘડવૈયા છો.

જીવન અને તેની ઉપલબ્ધિઓને સંભાળવી તે કદાચ સહુથી વધુ રહસ્યમય કળા છે. તમે કદાચ પૈસા અને લોકોના સમૂહનો પ્રભંધ કરવામાં નિષ્ણાત હો, તમે મહાન સ્થપતિ કે ઈજનેર હો, તમે તમારું કાર્ય કુશળતાથી કરતા હો અને બીજા થણા લોકો માટે પ્રેરણારૂપ હો તો પણ જો કોઈ અજાણ્યા મનુષ્ય એવી હલકટ ટીકા કરે કે જેનાથી તમારો અહમ્મ થવાય તો તમે તમારો મિજાજ ગુમાવશો. દિવસો સુધી કે કેટલાંય અઠવાડિયાંઓ સુધી મનમાં રોષ રાખશો. તમે થણાં

મહાન કાર્યોનું સંચાલન કરવા સમર્થ થઈ શકો તો પણ જીવનની વ્યવસ્થા ખુદ તમને મૂંઝવણમાં મૂકે છે.

ઈચ્છાશક્તિનો વિકાસ કરવા માટે તમે પ્રતિભાવ આપવા તથા આત્મનિરીક્ષણ કરવા માટે તત્પર હોવા જોઈએ. જો તમારામાં આત્મનિરીક્ષણનો અભાવ હોય તો તમે આંતરિક શક્તિ કેળવવાની મહાન પ્રક્રિયાના અવરોધક બનશો. તમારી ઈચ્છાશક્તિના વિકાસ માટે બાધક થશો. તમે તમારી જાત સાથે ખુલ્લા અને પ્રામાણિક હોવા જોઈએ કે જેથી તમે તમારા મનને ખરેખર જાણી શકો - તેની ખામીઓ વિષે જાણી શકો.

નિષ્ફળતાઓને પુખ્ત રીતે સંભાળવી

તમે ભૂલો કરો છો તે ઈચ્છાશક્તિના અભાવને લીધે થાય છે. જ્યારે તમારું આયોજન નિષ્ફળ જાય તે પણ મોટા ભાગે તમારામાં તમારી ઈચ્છાશક્તિની ખામી દર્શાવે છે તો પછી નિષ્ફળતાને કઈ રીતે સહ કરવી? જો તમે નિષ્ફળતાને સહ કરવાની કળા વિષે યોગ્ય જ્ઞાન નહીં ધરાવતા હો તો તમારી અંદર વિનાશક પ્રક્રિયાનું નિર્માણ કરશો.

ઉદાહરણ તરીકે ધારો કે તમારે કોઈ એક કાર્ય પાર પાડવાનું હતું. તમે એ માટે સંપૂર્ણ તૈયારી કરી હતી, છતાં પણ સફળ થઈ શક્યા નહીં, કારણ કે કંઈક ખોટું થઈ ગયું. પરિણામે તમારા ઓરડામાં જઈ, બારી-બારણાંના બધા પરદા ચડાવી દઈ અંધારામાં તદ્દન નિરાશ થઈને બેસી ગયા. જેમ જેમ તમારું નિરાશાવાદીપણું વધતું જાય તેમ તમે એવું વિચારવા માંડો છો કે તમે જન્મથી જ નિષ્ફળતાને વરેલા છે, તમે ગમે તેટલા સાહસિક કાર્યમાં ઓતપ્રોત થયા હો તો પણ કાયમ નિષ્ફળતા જ મળે છે. તમે બીજા અનેક તમારા ઓળખીતા લોકો જેવા નથી, જેમને ગમે તે કાર્યમાં સફળતા મળે છે. તેથી એ વિચારે આત્માસન મેળવવા મથો છો કે તમે કદાચ એવા સમયે જન્મ્યા હતા કે ત્યારે પ્રહો લાભકારક નહોતા. આવું વિચારીને તમે તમારી ઈચ્છાશક્તિને વધુ નબળી બનાવી છો.

જો તમને કોઈ કાર્યમાં નિષ્ફળતા મળી હોય તો જ્યાં સુધી તમે ક્યાં ભૂલ કરી છે એ શોધવામાં મન મદદગાર ન થઈ શકે ત્યાં સુધી એક અપરાધભાવ અથવા પશ્ચાત્તાપની ભાવના બળતર બને છે પરંતુ તમે માત્ર ભૂલ બદલ દિલગીરી દર્શાવો અને નિરર્થક ચિંતા કે પસ્તાવો કરો તો તમારું મન નિમ્ન સ્તર પર ધકેલાઈ જાય છે. આ ખોટું છે.

સાચા અર્થમાં વિકાસ સાધો

મોટા ભાગના લોકો માટે ‘આગળ વધવું’ એનો અર્થ એ થાય છે કે જેમ જેમ તમારી ઉંમર વધે તેમ તેમ વધુ ને વધુ ચિંતાઓ અને જવાબદારીઓથી ઘેરાતા જવું. કદાચ પચીસમા વર્ષે તમને ઘણી ઓછી ચિંતાઓનો ખડકલો હોય. પચાસમા વર્ષે આડુંગર દશ ગણો વધી ગયો હોય છે અને સિત્તેરમા વર્ષે તમારી ૨૫ વર્ષની ઉંમરની સરખામણીમાં એ પચાસ ગણો વધી જાય છે!

આ તત્ત્વજ્ઞાનની દૃષ્ટિએ તર્કશુદ્ધ નથી. “આગળ પ્રગતિ કરવી”નો સાચો અર્થ એ છે કે તમે આ બધા ઢગલાઓનો નાશ કરી દો; તમારી બુદ્ધિ એવા ભારથી મુક્ત બને છે કે તમે અજ્ઞાનતાને લીધે આગલા જન્મોમાંથી આ જન્મ પામ્યા છો. જેમ તમે આવા ભારનું નિવારણ કરશો તેમ તમારી વધારે “પ્રગતિ થશે.” નહીંતર તમે એ ભારતળે ક્યારાઈ જશો.

આમ, તમે જોઈ શકશો કે હતાશા, નિષ્ફળતાઓ મુશ્કેલીઓ વગેરે સામે કઈ રીતે કામ પાર પાડવું એ જાણવું અતિશય મહત્ત્વનું છે. જો તમે આ કરી શકો તો તમે ઈચ્છાશક્તિના વિકાસનું રહસ્ય જાણી શકશો.

ઈશ્વરદત્ત કસોટીઓનું સ્વાગત કરો.

જ્યારે મુશ્કેલી આવે ત્યારે તપશ્ચર્યાનો ભાવ કેળવો. તેને આ દૃષ્ટિએ વિચારો: ઈશ્વર તમને કંઈક મહાન ગુણ માટે યોગ્ય બનાવવા ઈચ્છે છે એટલા માટે જ તમને દુઃખ પડે છે. દાખલા તરીકે જ્યારે તમે સોના જેવી

ધાતુનું મૂલ્ય ચકાસવા માગતા હો ત્યારે તેની સખત કસોટી કરવી પડે છે. તમારે તેને જરાક જેટલું ઓગાળવા માટે પણ પ્રયત્ન કરી આપવી પડે છે, અથવા તો તમારે તેની કિંમત આંકવા-રસાયણો સાથે નિજુરતાપૂર્વક તે સંસર્ગમાં ઘાવવું પડે છે. તમારા વ્યક્તિત્વરૂપી ધાતુને પણ આ જ નિયમ લાગુ પડે છે. આ તમારા વ્યક્તિત્વમાં છુપાયેલ સુવર્ણને ચળકાવવું હોય તો કુદરતે પણ આની આકરી કસોટી કરવી જ પડે. આ કસોટીઓની કઠોરતા જેટલી વધુ તેટલા વધુ પ્રમાણમાં તમારા વ્યક્તિત્વના સુવર્ણનો ચળકાટ વધુ થશે.

આથી કમનસીબીને લીધે દુઃખો આવે છે એમ માનવાને બદલે (દા.ત. “હું જ જગતમાં સહુથી દુખિયારો મનુષ્ય છું - અરેરે !”) તમારે એમ સમજવું જોઈએ કે ઈશ્વરે તમને મહાન કાર્ય કરવા માટે પસંદ કર્યા છે. જો તમારા અહમ્મની દરેક માગણી ઈશ્વર હુકરાવે તો સમજજો કે તમારી ધારણા કરતાં ઘણો વધારે ઈશ્વરને તમારા અભ્યુદયમાં રસ છે; તેણે તમને ઉખાપૂર્વક અધિકારપદે સ્થાપેલ છે, આથી “થોભો અને રાહ જુઓ”ની શક્તિ વિકસાવો. તમારી જાતને કહો, “હે પ્રભુ! તારે મારો શો ખપ છે?”

આ સંબંધી એક વાત છે. પુરાણકાલીન ભારતમાં શ્રીકૃષ્ણના સમયમાં એક બ્રાહ્મણ રહેતો હતો. વર્ષો પહેલાં તેના પરિવારના બધા સભ્યો તેણે ગુમાવી દીધા હતા અને તે એકલો હતો. તેની પોતાની કહી શકાય તેવી એક જ વસ્તુ તેની પાસે હતી અને તે એક દુધાળી ગાય. તેને તે દરરોજ હોહતો. એ ગાય તેને માત્ર મીઠું દૂધ જ નહીં પરંતુ હુંકાળો સાથ પણ આપતી, કેમ કે એ તેની પાળેલી હતી અને તેનો એકમાત્ર આધાર હતી.

એક દિવસ તે ગાય બીમાર પડી અને મરણ પામી. અર્જુનને આ સમાચાર મળ્યા. તેણે શ્રીકૃષ્ણને પૂછ્યું, “હે ભગવન, આ માણસ તમારો પરમભક્ત છે, તેને પોતાની કહેવાય એવી એકમાત્ર નાનકડી ચીજ પણ ગુમાવવી પડે એ કેવું? તમે શા માટે તેની ગાયને છીનવી

લીધી?”

શ્રીકૃષ્ણે જવાબ આપ્યો, “મેં એવું એટલા માટે જ કર્યું છે કે એ મારો મહાન ભક્ત છે. તેણે પોતાના સમગ્ર જીવનમાં એક એ ગાય સિવાય બધાનો પરિત્યાગ કર્યો હતો. તેના આધ્યાત્મિક વિકાસ માટે વિચારૂપ એવું એક આ જ વળગણ હતું. આવી શુભલક ચીજ માટે એનું મન વળગી રહે તેવું હું ઈચ્છતો નહોતો.”

આની પાછળની ભાવના એ છે કે દરેક વસ્તુ પ્રત્યે જોવાના બે રસ્તાઓ છે. જો તમે અહમ્મયુક્ત દૃષ્ટિથી જુઓ તો તમે અવશ્ય અતિ દુઃખી થશો. જો તમે ઈશ્વરની દૃષ્ટિથી જુઓ તો બીજા મહાન વસ્તુઓની પ્રાપ્તિ માટે તેની યોજના મુજબ તમારું ઘડતર થાય છે. ઈશ્વર તમારી પાસેથી જેમ વધુ તપની ઈચ્છા રાખે છે તેમ એ તમને વધુ ને વધુ મુશ્કેલીઓની વચ્ચે મૂકે છે - આ તમારા પ્રત્યેના તેના વધુ ભાવનું ઘોતક છે. તમને એ રીતે વધુ સુખદ પ્રાપ્તિના ઝિંડા આનંદની અનુભૂતિ માટે તૈયાર કરે છે. આવા પ્રકારની લાગણી અને સમજણની વિકાસ થવો જોઈએ.

વિસંવાદી મનુષ્યો સાથેનો વ્યવહાર

ઈચ્છાશક્તિના વિકાસ માટેનો બીજો અગત્યનો મુદ્દો વિસંવાદી વ્યક્તિઓ સાથે કઈ રીતે વ્યવહાર કરવો એ છે. જ્યાં સુધી તમે જગતમાં રહો ત્યાં સુધી તમારે બીજા લોકો સાથે આદાન-પ્રદાન કરવું પડે છે. આથી સ્વાભાવિક રીતે જ ગેરસમજો ઝિંબી થાય છે. આથી તમારે લોકો સાથે કુનેહથી વર્તવું જોઈએ. ખાસ કરીને તમે જ્યારે નજીકનાં સગાં-સંબંધીઓની સાથે રહેતા હો ત્યારે આ વિશેષ જરૂર છે. કોઈ વખત આવી પરિસ્થિતિ અતિ ખરાબ હોય છે, કારણ કે તમને તેઓની સાથે બંધનપૂર્ણ વ્યવહાર કરવાની ફરજ પડે છે, જેના પરિણામે સમજશક્તિ બેકાબૂ બની જાય છે.

દાખલા તરીકે આખા દિવસના ઓફિસના કામથી થાકીને પતિ ઘેર આવે છે. પત્ની આખો દિવસ ઘરમાં એકલી બેસી રહે છે અથવા તો ઘરકામની

માથાકૂટ કે છોકરાંઓની સંભાળ રાખે છે. બન્ને એકબીજાને પોત-પોતાની અંગત અપેક્ષાઓ સાથે મળે છે. સ્વાભાવિક રીતે જ આવી સ્થિતિમાં તદ્દન નાનકડી ઉત્તેજના જબરદસ્ત વિસ્ફોટ સર્જી શકે છે. આથી તમારે જેમની સાથેનો વ્યવહાર મુરકેલ હોય તેવા લોકોની સાથે સહિષ્ણુતાપૂર્વક કામ કરવાની કળા વિકસાવવી જોઈએ. આવા લોકોની સાથે તમારે ઉદાર બનતાં શીખવું જોઈએ.

શારીરિક તપશ્ચર્યા ઈચ્છાશક્તિને ઉત્તેજન આપે છે

ગીતામાં ત્રણ પ્રકારનાં તપ વિષે ઉલ્લેખ છે. એ તમારે યાદ રાખી લેવાં જોઈએ, તથા ઈચ્છાશક્તિના વિકાસ માટે તેનું ચિંતન કરવું જોઈએ. આમાં પ્રથમ છે શરીર. તમારું ભૌતિક શરીર સેવા અર્થે મજેલ છે. આથી તેના પ્રત્યે કદી વધુ ઉદાર થશો નહીં. તમારા શરીર પ્રત્યે થોડી સખતાઈ રાખો, કેમ કે તે જ્યારે થોડો પરિશ્રમ કરે ત્યારે તંદુરસ્ત રહે છે. બીજા શબ્દોમાં કોઈ વસ્તુ લેવા “તમારી ખુરશી ગોળ ગોળ ફેરવો નહીં.” ઊભા થઈને થોડી તકલીફ લઈ તમારી જાતે જ તે ચીજ મેળવો. જો તમને ગમે તો થોડું દોરો. કામકાજ કરવામાં ચપલતા રાખો. એવો ખ્યાલ કદી ન વિકસવા દો કે શરીરને આરામ આપવાથી જીવનનો આનંદ મળે છે. જેમ તમે વધુ આરામ આપશો તેમ તે રોગો અને નાદુરસ્તીના પ્રત્યે વધુ પ્રતિકારશક્તિ વિનાનું બને છે. તમારા શરીરને હકયોગ દ્વારા અન્યની સેવા-ચાકરી કરીને અને સારાં કાર્યો કરીને ક્ષરત કરાવતા રહો.

બીજી અગત્યની વાત એ છે કે તમારા શરીરને અહંકાર થવો ન જોઈએ. લોકો પોતાના મનની વાતો, તેમની ધૂનો, સકારાત્મક કે નકારાત્મક ખાસિયતો વગેરે પોતાના ભૌતિક શરીર દ્વારા વ્યક્ત કરે છે. દાખલા તરીકે જે લણે તમે કોઈ ધમંડી વ્યક્તિને જુઓ ત્યારે તમને જણાશે કે તેનું સમગ્ર શરીર તાણગ્રસ્ત છે-તેની મુઠ્ઠીઓ મજબૂત વાળેલી છે; તેનું જડબું અક્કડ છે. એથી ઊલટું તમે જે લણે કોઈ વ્યક્તિનું શરીર ઠીલું, આરામમાં પડેલું જુઓ ત્યારે તમને જણાશે કે તેના શરીરમાંથી જુદા જ

પ્રકારનાં સ્પંદનો ઉદ્ભવ રહ્યાં છે.

ગીતાના ઉપદેશ પ્રમાણે તમે જ્યારે લોકોના સંપર્કમાં આવો ત્યારે તમારા શરીર મારફત ‘આર્જવ’ એટલે કે નિખાલસતા વ્યક્ત કરવી જોઈએ. બાળકોનાં એટલા માટે વખાણ થાય છે કે તેઓ કશું છુપાવતાં નથી. તેઓ નિખાલસ અને સરળ હોય છે.

જોકે યોગ દ્વારા જે પ્રકારની શારીરિક તપશ્ચર્યાને મહત્વ આપવામાં આવે છે એ બ્રહ્મચર્યનો અભ્યાસ અથવા તો જાતીય વૃત્તિ પરનો સંયમ છે. યૌગિક સંસ્કૃતિમાં - ખાસ કરીને ગૃહસ્થીઓ માટે - જાતીય વૃત્તિ પરના સંયમનો અર્થ પરસ્પર વફાદારી તથા પતિ-પત્નીનો એકબીજા પ્રત્યેનો ઉત્કટ પ્રેમ, એવો થાય છે. એ ઊંડાણયુક્ત પ્રેમ છે, જેમાં મૂળભૂત રીતે જાતીય વૃત્તિ એ બિલકુલ મનની વાસ્તવિકતા નથી. જેઓ અધ્યાત્મમાર્ગ પર વધુ એકાગ્ર હોય કે જેમની સામે કોઈ જાળ કે અવરોધો ન હોય (દા.ત. સાધક, સંન્યાસી ઇત્યાદિ) તેમને માટે બ્રહ્મચર્ય એક એવું આયોજન છે કે જેમાં જાતીય વૃત્તિના વિચારમાંથી વ્યક્તિ પર જઈને “હું પુરુષ છું કે સ્ત્રી છું” એ ખ્યાલથી મુક્ત થઈ જાય છે. જો કોઈ મનુષ્ય આ ક્ષાની તપશ્ચર્યાનો ઉત્કર્ષ કરી શકે તો તેણે ઈચ્છાશક્તિના વ્યવસ્થિત ઉદ્ભવ માટેની સહુથી ઉત્તમ પ્રક્રિયા હાંસલ કરી છે તેમ કહી શકાય.

બ્રહ્મચર્યનો અર્થ એમ પણ થાય કે મનુષ્યે કામ-ક્રોધ-લોભરૂપી “નરકનાં ત્રણ દ્વાર”નું પણ નિવારણ કરવું જોઈએ. કામ એટલે એષણા અથવા વાસના, ક્રોધ એટલે ગુસ્સો અને લોભ એટલે લાલસા. કોઈક વખતે લોકો આ બધાં પૈકી એક ક્ષેત્રમાં નિયંત્રણ રાખી શકે છે, પરંતુ બીજા ક્ષેત્રમાં તેમ કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે. ઉદાહરણ તરીકે, તેઓ ‘કામ’ને નિયંત્રણમાં રાખી શકે પણ ક્રોધની માત્રા વધારી દે; અથવા તો લોભને છૂટોદોર આપી દે. ક્રોધ પર નિયંત્રણ રાખી શકે છે. જો આ ત્રણ પૈકીનું કોઈ પણ એક જ લક્ષણ મનુષ્યમાં પ્રાદુર્ભાવ પામે તો તે બ્રહ્મચર્યનો અભ્યાસ કરે છે એમ

કહી શકાય નહીં. બ્રહ્મચર્યનો આદર્શ એ છે કે મૂલ્યહીન વસ્તુઓ પરત્વે વ્યક્તિ તેના મનની શક્તિનો દુરુપયોગ ન કરે.

વાણીની તપશ્ચર્યા

ગીતામાં તપના બીજ પાસા વિષે ચર્ચા કરવામાં આવી છે, તે છે વાચાની તપશ્ચર્યા - એવા શબ્દો ન બોલો કે જે બીજને દુભવે. તમારી ખામીઓને તર્કનો આધાર લઈને પ્રતિપાદિત ન કરો. પુરાણોનો અભ્યાસ કરવામાં કે અન્યનું ભણું કરવા માટે શબ્દોનો ઉપયોગ કરો. વાણીની તપશ્ચર્યા એ એકબીજું મહાન અનુશાસન છે, એ મનુષ્યને પ્રગંડ ઈચ્છાશક્તિના વિકાસમાં મદદ કરે છે - તે એટલે સુધી કે તેના હોઠમાંથી નીકળેલો એક શબ્દ હજારો લોકોને પ્રેરણા આપે છે.

માનસિક તપશ્ચર્યા

તે પછીના ક્રમે મનની તપશ્ચર્યા આવે છે. આમાં સ્વસ્થતાનો અભ્યાસ જરૂરી છે. સંસ્કૃતમાં જેને 'ચિત્તપ્રસાદ' કહેવાય છે તે - ચિત્તની સ્વસ્થતાની પ્રક્રિયાને મનમાં સંધરો. તમારું મન આસક્તિ અને

વિકારથી વ્યગ્ર ન બની જાય તેની કાળજી રાખો - 'ભાવસંશુદ્ધિ' (લાગણીની પવિત્રતા) કેળવો. તમારા વ્યક્તિત્વ પર નામોશી ભરેલા વિચારોને આધિપત્ય ન જમાવવા દો. જ્યારે તમે દુઃખ અને હીણપદનો અનુભવ કરો ત્યારે આ (તત્ત્વો) હાજર હોય છે; તમે એમ માનો છો કે તમે કદી સફળતા પ્રાપ્ત કરી શકશો નહીં અથવા તો જીવન નિરર્થક છે. જ્યારે તમારામાં નામોશીભર્યા ખ્યાલો પ્રવેશે ત્યારે તમે બીજા લોકો પ્રત્યે નિર્દય બનો છો; તેમના ગુણોની પ્રશંસા કરવા કે તેમના અભ્યુદય માટે પ્રોત્સાહન આપવા પણ તમે શક્તિમાન થઈ શકતા નથી; અજ્ઞાણપણે જ તમારી જાત પ્રત્યે નિર્દય બનો છો.

સત્સંગ, તપ, સુંદર અભિવ્યક્તિ, ધ્યાન અને ઈશ્વરની શરણાગતિનો આશ્રય લઈને સંકલ્પશક્તિનો વિકાસ કરો અને જીવનના શ્રેષ્ઠતમ ધ્યેય - આત્મસાક્ષાત્કારને પામવા માટે તમારી ઈચ્છાઓને દિશાસૂચન કરો.

□ 'સકારાત્મક વિચારશૈલી'માંથી સાભાર

શિવાનંદ આશ્રમના આગામી કાર્યક્રમો

- તા.૯-૧૧-૨૦૧૫ સોમવારે ધનતેરસ નિમિત્તે શ્રી લક્ષ્મીપૂજન - ધનપૂજન : શ્રી શ્રી અષ્ટલક્ષ્મી ભવનમાં સાંજે ૬ વાગ્યે (લાભ લેવા માગતા ભક્તોએ આગળથી નામ નોંધાવવું)
- તા.૧૧-૧૧-૨૦૧૫ બુધવારે દિવાળી નિમિત્તે શ્રી શ્રી અષ્ટલક્ષ્મી માતાજીનો ભવ્ય અન્નકૂટ (સામગ્રી સેવા નોંધાવવા માટે ભક્તોએ અગાઉથી મંદિર - આચાર્ય અને કાર્યાલયના સમયે ઓફિસમાં નોંધ કરાવવી)
- તા.૧૨-૧૧-૨૦૧૫ ગુરુવારના રોજ નૂતન વર્ષાભિનંદન : પૂજ્ય સ્વામીજીની શુભેચ્છા, આશીર્વાદ, સવારે ૮.૦૦ થી બપોરે ૧.૦૦ અને સાંજે ૪.૩૦ થી ૮.૩૦ સુધી ઉપલબ્ધ બની રહે તેવું આયોજન કરવામાં આવેલ છે.
- તા.૨૫-૧૧-૨૦૧૫ થી તા.૬-૧૨-૨૦૧૫ સુધી પ્રસ્થાનત્રયી પારાયણ : ગુરુભગવાન સ્વામી શ્રી ચિદાનંદજી મહારાજના જન્મશતાબ્દી મહોત્સવના એક ભાગરૂપે ભારતમાંથી ૭૦ સંતો, મહંતો, મંડળેશ્વરો પધારશે અને પ્રસ્થાનત્રયી (બ્રહ્મસૂત્ર, દશ ઉપનિષદ - ઈશ, કઠ, કેન, મુંડક, માંડુક્ય, શ્વેતાશ્વતર, ઐતરેય, તૈતરેય, છાંદોગ્ય, બૃહદારણ્યક અને ભગવદ્ગીતાનું) પારાયણ શાંકરભાષ્ય સાથે કરશે. સમય : સવારે ૬.૦૦ થી બપોરે ૩.૦૦ કલાક) દરરોજ સાંજે ભગવદ્ગીતાના બે અધ્યાય પર સંતો પ્રવચન કરશે. સમય : સાંજે ૪.૦૦ થી ૭.૦૦ વાગ્યા સુધી. જેનો લાભ લેવા સૌ ભક્તોને વિનંતી. (આ પ્રસંગ દરમિયાન ભક્તો માટે આવાસની વ્યવસ્થા આશ્રમમાં કરવામાં આવશે નહીં તેની નોંધ લેવી જરૂરી - વ્યવસ્થાપક)

વિષય : સાચા સુખની શોધમાં

વહતા : પદ્મ પૂજ્ય શ્રી નમ્પુનિય મહારાજ સહોભ
(ગુરુદેવ શ્રી સ્વામી વિદ્યાનંદજી જન્મશતબર્ષી ઉત્સવ તા. ૨૪-૬-૨૦૧૪)

એક દિવ્ય પુરુષ સ્વામી વિદ્યાનંદજી મહારાજ, એક દિવ્ય આત્માની શતાબ્દીના અવસર પર આવવાનું આમંત્રણ મળ્યું, તેનો આનંદ છે, પરંતુ જ્યાં સંતત્વ છે ત્યાં આમંત્રણની જરૂર ન હોય. જ્યાં આમંત્રણ આપવું પડે ત્યાં સંતત્વ ના હોય. સંતોનું સ્થાન હોય ત્યાં આત્મીયતા હોય.

વિદ્યાનંદની વ્યાખ્યા શું છે? જે આનંદનું કોઈ કારણ ન હોય, તે આનંદ નથી આવતો કે નથી જતો. ચિદ્ એટલે કે શાશ્વત એવા દિવ્ય પુરુષનું શતાબ્દી વર્ષ ઊજવાઈ રહ્યું છે, તેનો આનંદ છે.

સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી મહારાજના ચહેરા પર હંમેશાં મુસ્કાન હોય છે. હમારા એક નિયમ હોના ચાહિયે - ચેહરે પર મુસ્કાન. જેની મુસ્કાન અવરજવર કરતી હોય તે મળવા જેવો માણસ ન હોય. જેની મુસ્કાન શાશ્વત હોય તે મળવા જેવી વ્યક્તિ હોય. જૈન સંતો ભળે નહીં. જ્યાં એકત્વ હોય ત્યાં ભળવાપણું નથી હોતું.

તમે સ્વામી વિદ્યાનંદનું જીવનચરિત્ર હંમેશાં યાદ રાખજો, જેના ચીલે ચાલવાનું મન થાય તેને કહેવાય - સત્પુરુષનું જીવનચરિત્ર.

આ જગતે સુખનો માર્ગ શોધવાની ભૂલ કરી છે. સુખ કોઈ મંજિલ નથી, જેનો માર્ગ હોઈ શકે. જેનો માર્ગ હોય તે ક્યારેક દુઃખનું કારણ અથવા કલ્પનિક સુખનું કારણ હોઈ શકે. સુખ આપણે સ્વયં છીએ. માર્ગ હોય ત્યાં ગતિ હોય. સુખ ગતિથી મળે છે કે સ્વથી મળે છે? સ્વથી મળે છે તેમાં ગતિ ન હોય. સુખની વ્યાખ્યા એ છે કે જેનું કોઈ કારણ ન હોય તેનું નામ સુખ. આપણી ભૂલ છે સુખને કારણમાં શોધવું. આમ થાય તો હું સુખી, તેમ થાય તો હું સુખી. ભગવાન મને ભેટવા આવે તો હું સુખી, અષ્ટલક્ષ્મી સાક્ષાત્ થઈ જાય તો હું સુખી થઈ જઉં. જેના

વગર હું દુઃખી થઉં ત્યાં સુખ નથી. તમે તો કારણ શોધી કાઢ્યા છે કે આમ થાય તો જ હું સુખી.

જીવ જ્યારથી જન્મ લે છે ત્યારથી સુખની શોધમાં હોય છે. મૃત્યુ સુધી એ ઈચ્છા પૂરી થતી નથી. જન્મતનું એક પણ પાત્ર તેને સુખ આપી શકતું નથી. તમે જેમાં સુખનું કારણ માન્યું ત્યાં સુખની કલ્પના હોય છે.

મીરાં એમ માને કે શ્રીકૃષ્ણ હોય તો હું સુખી. પરંતુ શ્રીકૃષ્ણ અપેક્ષાવાળા નીકળે તો હું સુખી. જગતે કોઈ ને કોઈ કારણમાં સુખને શોધ્યું છે. પ્રભુ કહે છે કે જેટલા કારણમાં શોધવા જશો તો પામવાનું, મેળવવાનું શરૂ થશે. સુખ પમાતું નથી. જે પામવામાં આવે તે કલ્પના હોઈ શકે. માનવીને પોતાની કલ્પના અનુસાર મળે તો સુખી, નહીંતર દુઃખી. જે દુઃખી કરી શકે તે ક્યારેય તમને સુખી ન કરી શકે અને દુનિયામાં એક પણ વ્યક્તિ એવી નથી જે તમને દુઃખી ન કરી શકે. આજે જે સુખનું કારણ છે તે આવતી કાલે દુઃખનું કારણ છે. પ્રભુ કહે છે જે કારણ સુખનું છે તે જ કારણ દુઃખનું છે, છતાંયે કોઈએ પ્રભુને પ્રશ્ન કર્યો - 'પ્રભુ, મનુષ્ય અને પશુમાં ફરક શું?'

પ્રભુએ કહ્યું, 'જે કારણમાં સુખ શોધે તે પશુ, જે સુખને શોધવાનું છોડી દે તે મનુષ્ય.'

મહાવીરે કહ્યું, 'સુખને શોધવું તે ભ્રમ છે. સત્યને શોધવું તે સુખ છે.' સત્ય ક્યારેય બહારના પદાર્થમાં હોતું નથી. જે શાશ્વત હોય તે સત્ય છે. શાશ્વત સ્વ સિવાય ક્યારેય હોતું નથી. આપણે હંમેશાં સુખને શોધીએ છીએ. સુખ મળે છે. મળે એ માદું હોય નહીં. મળે છે તેને માદું છે માનવાનું શરૂ કરીએ છીએ ત્યારે શરૂઆતમાં સુખ હોય છે, અંતમાં દુઃખ હોય છે. અમદાવાદના આંગણે સંતો મળે છે - સ્વને સ્વ મળે તો

સુખ છે, સ્વને પર મળે તો દુઃખ છે.

એક શાળાએ જતું બાળક બસની રાહ જોઈ ઊભું હતું, તેને રોડ પરથી રૂ. ૧૦૦ની નોટ મળી. જેવી નોટ જોઈ તેણે ઉપાડી લીધી. સીધી ખિસ્સામાં મૂકી દીધી. બસ મળી ગઈ. રૂ. ૧૦૦ મળવાથી ખુશ હતો. વિચારવા લાગ્યો કે મિત્રોને આઈસક્રીમ ખવડાવીશ, ગર્લફ્રેન્ડ પર વટ પાડી દઈશ. બધાંને ઈશારો કરી દીધો કે આજે આઈસક્રીમ ખાવાનો છે. તેણે ખિસ્સામાં હાથ નાંખ્યો તો ખબર પડી કે બસમાં ખિસ્સું કપાઈ ગયું હતું. શિક્ષકને ફરિયાદ કરી તો શિક્ષકે બે લાફા માર્યા અને કહ્યું કે તમને ના પાડી છે કે થરેથી રૂ. ૧૦થી વધારે નહીં લાવવાના. બાળક કહે, 'થરેથી નહોતો લાવ્યો, રસ્તામાંથી મળી હતી.' શિક્ષકે કહ્યું, 'રસ્તામાંથી મળી હતી તો ગઈ તો ગઈ.' છોકરો શાંત થઈ ગયો.

રૂ. ૧૦૦ની નોટ રસ્તામાંથી આવી, રસ્તામાં ગઈ, ઉપરથી બે લાફા આપતી ગઈ, કેમ કે તેણે તેને પોતાની માની લીધી. મહેલું જ્યારે મારું માની લઈએ છીએ ત્યારે શરૂઆત સુખની હોય છે, અંત દુઃખ. આપણે ભ્રમમાં રહીએ છીએ, મને કંઈ મળી ગયું. સુખનું કારણ તમારી સામે રજૂ થાય ત્યારે સમજી જજો કે દુઃખ ટકોરા મારી રહ્યું છે.

તમે ઘણાંને કહેતા હશો, 'તું મારી થઈ ગઈ' પણ એ રૂ. ૧૦૦ની નોટ જેવી છે. કોઈ પણ નોટ, સિક્કો આજે તમારી પાસે છે, કાલે બીજા પાસે. વ્યક્તિ પણ આજે તમારી પાસે છે, કાલે બીજા પાસે હશે. એ જ દુઃખનું કારણ બની જશે.

નીતિ કહે છે, હું રોકાઈ જઉં, નિયમ કહે છે, જવું પડશે. મંત્રોની ઉપર, અજલક્ષ્મીની નીચે બેસવા મળ્યું છે, સાથે છે સંતો, સામે આપ સૌ, પ્રવચનનો વિષય પણ સરસ છે.

જ્યારે સંતોનું મૌન પચાવતાં આવડે ત્યારે સંતોના શબ્દ અસર કરી શકે. મને આનંદ છે કે તમારા જેવા શ્રોતા મને મળ્યા.

મને લાગે છે કે પરમાત્મા કોઈને અલગ કરતા નથી અને પંથ અલગ કર્યા વગર રહેતા નથી. જગત પરમાત્માને માગે છે. આંગળી ચંદ્રને બતાવે છે, આપણે ચંદ્રને બદલે આંગળી જ જોયા કરીએ તો?

પરમતત્ત્વ સૌના માટે એક જ છે. આપણે ચંદ્રને બતાવનારી આંગળીને જોવામાં રહી જઈએ છીએ. પંથને પકડતાં પરમતત્ત્વ ભુલ્યાઈ જતાં હોય છે. તમને સૌને પ્રેરણા આપીશ કે પંથ પરમાત્માને પામવાની પગદંડી હોઈ શકે, પામવાના પરમાત્માને જ છે.

જેનું સ્મિત અકારણ છે તે - ચિદાનંદ છે. તેમનામાંથી પ્રેરણા લેવા જેવી છે - નિર્દોષ સ્મિત. જેના ચહેરા પર નિર્દોષ સ્મિત છે, તે સંસારી પણ સંત છે પણ નિર્દોષ સ્મિત નથી તે સંન્યાસીના કપડામાં પણ સંસારી છે.

આજે સાધના કરો અને કાલે સમાધિ મળે તે ધર્મના હોય. જે અકારણ સુખનો અનુભવ કરાવે તે ધર્મ છે. તે પંથથી પર છે, તેમાં ચિત્ આનંદ પ્રગટ થાય છે.

સંત શ્વેત વસ્ત્રમાં હોય કે ભગવા વસ્ત્રમાં હોય, યાદ રાખજો - રંગને નહીં જોતા. રૂપ, સ્વરૂપ, સ્વભાવને જોજો. સ્વભાવની અનુભૂતિ કરે તેને સુખનો માર્ગ કહે છે.

સુખ-દુઃખ કલ્પના છે, વાસ્તવિકતા નથી. આપણે કલ્પનાને સુખ માની લીધું છે. આજથી નક્કી કરો કે જગતમાંથી જે મળે તે રૂ. ૧૦૦ ની નોટ છે, જો પકડવા ગયા તો છેલ્લે બે લાફા છે.

સુખ ભોગવવાનું છોડે તેને ચિદાનંદ કહેવાય. સુખ ભોગવવાનું છોડે તેને દુઃખ આવતું નથી. સુખ જેણે ભોગવ્યું નથી, સુખે જેને ભોગવ્યા નથી, તે સંતત્ત્વ. સુખની દિશામાંથી દોડ છોડીને સત્યની દિશામાં જવાનું છે. સત્યની દિશા શાશ્વતની દિશા હોય છે.

આજે મને આનંદ એ વાતનો છે. બસ, કોઈ અપેક્ષા નથી, મળ્યા છીએ કોઈ લેવડ-દેવડ નથી, જેનું કોઈ કારણ નથી, કારણ નથી તેને સુખ કહેવાય છે.

વિષય : સ્વામી શ્રી ચિદાનંદજી - એક દિવ્ય અનુભૂતિ

વહતા : નિર્વાણપીઠાલીંગર આચાર્ય મહાસંકલેષર ૧૦૦૮ સંમિત્ સ્વામી વિશોકાનંદજી મહારાજ
(જન્મમાતાઠઠી - પ્રવચન - ૨) તા. ૨૪-૬-૨૦૧૫

હરિ: ૐ

આ આશ્રમના પાવન અસ્તિત્વમાં આરંભથી ગુરુતત્ત્વ પ્રતિષ્ઠિત છે. સમગ્ર ભારત દેશમાં જેમની પ્રતિષ્ઠા વ્યાપ્ત છે તેવા સ્વામી શિવાનંદજી મારા પ્રેરણા પુરુષ છે. જેમની સાથે રહીને અમે સાધુતાનો અનુભવ કર્યો છે તેવા પૂજ્યપાદ સ્વામી ચિદાનંદજી શતાયુ ઘઈને જીવતા કરતાં શરીર હતું તેના કરતાં વધારે સ્વામી અધ્યાત્માનંદજીના પુરુષાર્થથી જેમના અસ્તિત્વનો અમે અનુભવ કરી રહ્યા છીએ તેમને શત શત પ્રણામ.

સ્વામી ચિદાનંદજી પ્રતિ મને ખૂબ અહોભાવ છે. ભગવાન શ્રીકૃષ્ણે કહ્યું - મારો જન્મ દિવ્ય છે, મારું કર્મ દિવ્ય છે તેવું જ મહારાજજીનું છે.

સ્વામી ચિદાનંદજી મહારાજ બિકાનેર શાખામાં પધારતા. જેની સ્થાપના બિકાનેરના રાજગુરુએ કરી હતી, ત્યાં શિવાનંદ આશ્રમ છે, જેનો શિક્ષાન્યાસ મહારાજશ્રીના હસ્તે થયો છે, શુભારંભ પણ તેમના પ્રતિનિધિત્વમાં થયો છે. આશ્રમ પ્રતિ આપણું કર્તવ્ય છે. પછી ૯૪-૯૫નાં વર્ષમાં સ્વામી ચિદાનંદજીનો બિકાનેરમાં પ્રવાસ નક્કી કરવામાં આવ્યો. પહેલાં હૃદયકેશમાં તેમનાં દર્શન થતાં હતાં, શિવાનંદ સુલા છે ત્યાં એમનો પાયો છે. અમે ખૂબ નાના હતા ત્યારે હું કેલાસ આશ્રમમાં હતો. જ્યારે સંત થવાની ઈચ્છા થઈ ત્યારે હું એ શિલા પર બેસી રહ્યો હતો. શિવાનંદ આશ્રમના આધ્યાત્મિક પ્રમાણ સિદ્ધ હતાં, તેને કારણે જ અમે અહીં સુધી પહોંચ્યા છીએ.

સ્વામી ચિદાનંદજીનો બિકાનેર પ્રવાસ હતો, તે વખતે ત્યાંના ટ્રસ્ટીગણોએ મારી અધ્યક્ષતામાં સત્સંગનો કાર્યક્રમ રાખ્યો હતો. મારા મગજમાં એક વાત હતી કે આ સંસ્થા અંગ્રેજી ભાષાનો વધારે પ્રયોગ કરે છે. સ્વામી શિવાનંદજી પોતે ડૉક્ટર હતા અને અમારો મંથ શુદ્ધ

શાંકરી પરંપરાનો મંથ છે. મારા મનમાં એવું હતું કે કાર્યક્રમ સારો જશે? સ્વામીજી પધાર્યા. બિરાજ્યા. સ્વામીજી મહારાજે જ્યારે કીર્તન કર્યું તો મને વિચાર થઈ ગયો કે આ મહાપુરુષમાં સાધુતા છે, ભાષાથી નહીં એમનામાં એકદમ સરળતાનાં દર્શન થતાં હતાં.

હારિકાના શંકરાચાર્ય, જ્યોતિષ પીઠાધીશ મારા મિત્ર છે, શૃંગેરી પીઠાધીશ સાથે ભણ્યા છે, પુરી પીઠાધીશ સાથે સત્સંગ કર્યો છે. બધા મહાપુરુષ છે, પણ મેં મારા જીવનમાં સરળતાનો અનુભવ સ્વામી ચિદાનંદમાં કર્યો તે મારા જીવનમાં મહત્ત્વનો હતો.

જન્મ પુણ્યથી સુધરે છે. તેમના જન્મથી જ દિવ્યતા અનુભવાય છે. દિવ્યતા પુણ્યથી આવે છે. એવા ઘરમાં જન્મ થાય, જેના સંસ્કાર સંત થવા પ્રેરણા આપે. બહુ મુશ્કેલ છે. અમે ભાગ્યશાળી છીએ. અમે શાંકરી પરંપરામાં છીએ. અમારી પરંપરા મૂળથી છે. બધા આદરણીય છે, પૂજનીય છે, સન્માનનીય છે, ગ્રાહ્ય છે, પરંતુ પોતાની પરંપરાનું સ્વાભિમાન જોઈએ. સ્વામી ચિદાનંદજીએ એવા ઘરમાં જન્મ લીધો, જેના સંસ્કારે તેમને સ્વામી શિવાનંદનાં ચરણોમાં લાવીને મૂકી દીધા અને ભમરી-કીટ ન્યામથી સ્વામી શિવાનંદ જેવા જ બનાવ્યા છે.

પહેલું કર્તવ્ય છે, કુળ પવિત્ર થાય. સત્સંગ સત્સંગભવનમાં થાય છે, પછી તમારા સંસ્કારોમાં સત્સંગ જોઈએ તેનો અત્યારે અભાવ છે. ભારત દેશ વખાણીની અપેક્ષા રાખે છે, વખાણીની નહીં. મહાભારતમાં કૌરવોની સંખ્યા વધારે હતી, પાંડવોની ઓછી હતી, છતાં વિજયી પાંડવો થયા છે, કારણ સંસ્કાર છે.

મહારાજશ્રીની નિશામાં રહી અમે અનુભવ કર્યો છે - એમનો જન્મ દિવ્ય છે, કર્મ દિવ્ય છે, કર્મનું ફળ

દિવ્ય છે. સ્વામીજી મહારાજનો બશીમાં યોગશિબિર હતો. ત્યાંથી તેઓ જ્યપુર આશ્રમ આવ્યા. તે સમયે મારી ઈચ્છા જ્યપુરમાં આશ્રમ બનાવવાની હતી. ત્યારે સ્વામીજી મહારાજે મને કહ્યું, 'તમારા વિચારોમાં સમન્વયની ભાવના છે. આ શિવાનંદ આશ્રમ તમારો છે, મેં ત્યાં ચતુર્માસ કર્યા. સત્સંગભવનનું સમારકામ કર્યું. શિવલિંગની સ્થાપના કરી. અત્યારે ત્યાં કાલસર્પની વિધિ થાય છે.

મહારાજશ્રીએ બહેનશ્રી ચિદ્વિજ્ઞા (પૂર્વાશ્રમનું નામ પુખ્યા) ને સંન્યાસ માટે કહ્યું. તે ચૂકી ગયાં. મને મળ્યાં. ચિંતન થયું. મેં કહ્યું, 'તમારી ભૂલ થઈ છે. ગુરુઆજ્ઞા સર્વોપરી, અમારું એવું ચિંતન છે.' શરીરમાં રહીને ગુરુ જે નથી કરી શકતા તે શરીર છોડ્યા પછી શિષ્યને વધારે લાભ કરાવે છે.

સ્વામીજી મહારાજને હું બધે લઈ જતો. ખરેખર, મને આનંદ થતો હતો કે હું સંતની સેવા કરી રહ્યો હતો. તે અનુભવનો વિષય છે. સંતોના સાંનિધ્યમાં રહીને સરળતા અને સંતત્વનાં પ્રમાણો આપણને પ્રાપ્ત થઈ શકે. મહારાજશ્રી અમને પ્રસાદ આપતા. શિવાનંદ મહારાજે અધ્યાત્મના મિશન માટે જે ચયન કર્યું છે. તેઓ આર્ષદ્રષ્ટા હતા, તેમણે તેમના જેવા જ શિષ્યને પ્રાપ્ત કર્યા, જેમણે એમનું ગૌરવ વધાર્યું.

સ્વામી ચિદાનંદજી સાથે અમે બેઠા હતા. મેં કહ્યું, 'સ્વામીજી એક જગ્યાએ સમાધિનો અભ્યાસ કરવા શિબિરમાં જવું છે, તમારો શો વિચાર છે?' સ્વામીજીએ કીધું, 'સમાધિ લગાવવાની વસ્તુ નથી, સમાધિ સમજવાની છે. મોક્ષ લેવાની વસ્તુ નથી. તમે તમારી વિસ્મૃતિમાં વિયોગનો અનુભવ કર્યો હોય પણ ત્યાં વિયોગ નથી. વિયોગ નથી ત્યાં સંયોગનો પ્રશ્ન નથી.

બિકનેરમાં એક ભાઈએ સ્વામીજીને પૂછ્યું, 'કૃષ્ણનો મોક્ષ થયો કે નહીં?' હું મહારાજ બાજુ જોતો હતો. મહારાજે કહ્યું, હું તમને જવાબ આપીશ, 'કૃષ્ણ દિવ્ય સ્વરૂપે ધરાતલ ઉપર આવે છે, કૃષ્ણનો મોક્ષ નથી, અર્જુનનો પણ મોક્ષ નથી, કરણ તેમને આવાગમન જ નથી.' સ્વામીજી કોઈ પણ પ્રશ્નના ઉત્તર સહજભાવથી આપતા. એક ભાઈએ પ્રશ્ન પૂછ્યો, 'જીવ-બ્રહ્મમાં ભેદ શું છે?' સ્વામીજીએ કહ્યું, 'તું જીવ છે, હું બ્રહ્મ છું, લે પ્રસાદ, જા.'

અમે સ્વામીજી મહારાજની વૈખરી, મધ્યમા વાણીથી અનુભવ લીધો છે. અમે એમના આભારી છીએ. પ.પૂ.સ્વામી અધ્યાત્માનંદજીના આભારી છીએ. નારાયણ સ્વરૂપ સ્વામીજીને ભાવાંજલિ અર્પણ કરીએ છીએ. હરિ: કૃતં તત્સત્.

જ્ઞાનયજ્ઞ

પૂજ્ય ગુરુ ભગવાન શ્રીમત્ સ્વામી ચિદાનંદજી મહારાજશ્રીના પવિત્ર જન્મ શતાબ્દી વર્ષ સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૫થી સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૬ સુધી દિવ્ય જીવન સાંસ્કૃતિક સંઘ અને શિવાનંદ જ્ઞાનયજ્ઞ નિધિ દ્વારા પ્રકાશિત બધું જ શિવાનંદ સાહિત્ય (જ્યાં સુધી પ્રાપ્ત હશે ત્યાં સુધી) ૫૦% વળતર સાથે આપવામાં આવશે.

વિશેષ રૂપે (૧) ભગવદ્ગીતા (૨) સાધના (૩) શિવાનંદ કથામૃત (૪) નિત્ય સ્વાધ્યાય આ ચારેય પુસ્તકો રૂ. ૨૫૦/- કિંમતનાં છે. જે માત્ર રૂ. ૧૦૦/- ની કિંમતે એટલે કે રૂ. ૧,૦૦૦/- ની કિંમતનાં પુસ્તકો માત્ર રૂ. ૪૦૦/- ના ન્યોછાવરમાં જ આપવામાં આવશે.

આવી જ રીતે 'અમૃતપુત્ર' અને 'પ્રકાશપુંજ' બીજી આવૃત્તિ કે જે રૂ. ૧૦૦/- ની કિંમતનાં પુસ્તકો છે તે માત્ર રૂ. ૧૦/- ના ન્યોછાવરમાં આપવામાં આવશે. બહારગામથી મંગાવનારા મુમુક્ષુ ગ્રાહકોએ પેકિંગ અને પોસ્ટલ ચાર્જ અલગથી આપવાનો રહેશે. ઓર્ડર સાથે અગાઉથી પૈસા મોકલવાના રહેશે. પત્રવ્યવહાર અને પૈસા "દિવ્ય જીવન સાંસ્કૃતિક સંઘ", શિવાનંદ આશ્રમ, જોષપુર ટેકરી, અમદાવાદ-૩૮૦૦૧૫ (ગુજરાત)ના નામે કરવો.

- સચિવ, દિવ્ય જીવન સાંસ્કૃતિક સંઘ

વિષય : ગુરુતત્ત્વ

વક્તા : પૂજ્યમાદ સ્વામી અસંગજી મહારાજ (જ્ઞાનસાધક અલ્પમ, હેરંજ)
(જન્મશતાબ્દી પ્રવચન - ૩) વા. ૨૫-૬-૨૦૧૫

આજના પવિત્ર પ્રારંભમાં અમારી ગુરુપરંપરા જે આદિગુરુ શંકરાચાર્યથી શરૂ થાય છે, દાદાગુરુ પરમ પૂજ્ય સ્વામી શિવાનંદજીને, જેમણે યોગ-વેદાંતનું જે જ્ઞાન ગુફાઓ અને કંદરાઓ સુધી સીમિત હતું, તે કાળમાં જનસામાન્ય સુધી પહોંચાડનાર જે મહાપુરુષો થયા એમાં કદાચ પ્રથમ હરોળમાં હશે અને જેમના પાવન દિવસના સ્મરણમાં આપણે એકઠા થયા છીએ, જેઓ અત્યંત સરળ હતા અને એ જ ભાવનો વિસ્તાર કર્યો એવા પૂજ્ય સ્વામી શિવાનંદજીનાં ચરણોમાં પ્રણામ કરીએ છીએ.

માનવતાને કોઈ પૂર્ણતા આપી શકે, કોઈ ઉપલબ્ધિ ધન્ય બનાવી શકે, કૃતકૃત્ય કરી શકે- ધન્યોહમ્, સચ્ચિદાનંદોહમ્, આનંદોહમ્ અનુભવી શકે, તે જ્ઞાન ભારતનું તત્ત્વજ્ઞાન જ આપી શકશે. તે સિવાયનું જ્ઞાન ઉપલબ્ધિની પરાક્રાંતા સુધી નહીં લઈ જઈ શકે.

હજારો વર્ષથી વિકટ પરિસ્થિતિઓ હશે, છતાં બધી પરિસ્થિતિઓમાં સંતો, ઋષિઓ, યોગીઓએ જ્ઞાનપરંપરાને અવિરત રૂપથી પ્રવાહને ચાલુ રાખ્યો છે. એ પૂર્ણતા જે શાસ્ત્રોમાં વર્ણિત છે, તેની પ્રાપ્તિ કરી છે. સામાન્ય જીવનમાં જોઈએ કે કોઈને ઘર ના હોય તો પોતાની જાતને કેટલી અસુરક્ષિત મહેસૂસ કરે, એને અભાવ લાગે, ખાલીપો લાગે ! પણ શાસ્ત્રો કહે છે, જેણે સત્યને પામ્યું હોય તેને અભાવ ન હોય. તે સદા મસ્ત હોય. હવે શાસ્ત્રોમાં વિશ્વાસ કઈ રીતે થાય ?

મહર્ષિ રમણે ગૃહત્યાગ કર્યો. એ પછી જ્યાં સુધી શરીર રહ્યું, કૌમીન સિવાય કશું નહોતું, પરંતુ એમની જે જ્ઞાન અને શાંતિની આત્મા છે, સહજતાથી આખી દુનિયામાંથી લોકો ખેંચાઈને જ્યાં રમણે વાસ કર્યો ત્યાં આવતા. એ શાસ્ત્રના વચનને પ્રમાણિત કરનાર મહાપુરુષો છે. એમાં આપણે ભાગ્યશાળી છીએ એવા મહાપુરુષના જીવનનું, પ્રસંગોનું આપણે સ્મરણ કરી

રહ્યા છીએ.

ગાંધીજીની બાબતમાં ચર્ચિતે કહ્યું હતું કે પછી કોઈ વિશ્વાસ પણ નહીં કરે કે આવી કોઈ વ્યક્તિ જગતમાં હરતી-ફરતી હતી. એવું જ આપણે સ્વામી શિવાનંદજીનું જીવન જોઈશું તો વિશ્વાસ જ નહીં બેસે કે કુરુક્ષા આવી હોઈ શકે, ગુરુ પ્રત્યેનું સમર્પણ આવું હોઈ શકે. શાસ્ત્રોની બધી વાતોને પ્રમાણિત કરનાર મહાપુરુષો છે, માટે મહાપુરુષો, જ્ઞાનીઓનું સન્માન કરવું જોઈએ, આદર આપવો જોઈએ.

ગુરુનું એવું આગવું સ્થાન છે કે બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ બધું ગુરુ છે. જગતની પૂર્ણતાને જાણ્યા વગર જીવનમાં તૃપ્તિ નથી, પૂર્ણતાનો અહેસાસ નથી. વિજ્ઞાને પણ પ્રયત્ન કર્યો કે જગતનું મૂળ શું છે ? જીવનનું મૂળ શું છે ? વિજ્ઞાનના જ્ઞાનના સાધનો જે આપણી ઈન્દ્રિયોથી અનુભવી શકાય તેવા જ યંત્રો છે. આપણે પરમાણુ સુધી જઈશું, God Particle સુધી જઈશું, એ એટલા સૂક્ષ્મ કણો છે અને તેમનું આયુષ્ય પણ ખૂબ ઓછું છે જે યંત્રોથી જોઈ શકાતું નથી, સમજી શકાતું નથી. ક્યું તત્ત્વ તેનું નિયમન કરે છે, કોણ ચલાવે છે ? સેકંડના કરોડોના ભાગમાં નષ્ટ થાય છે, જન્મે છે, એને સુરક્ષિત કોણ રાખે છે ? કોણ ચલાવે છે ? એનો વિજ્ઞાન પાસે ઉત્તર નથી. રહસ્ય એ છે કે જીવનમાં જે દેખાય છે તેના મૂળમાં એ જ તત્ત્વ છે.

આપણા ઋષિઓને ધર્યું કે જીવનના તત્ત્વને આંખોથી જોઈ શકતા નથી, મનથી વિચારી શકતા નથી, જાણી શકતા નથી તો ઉપાય શું ? આંખની સીમા છે. એ આંખ આપણી ઈચ્છાને અનુરૂપ કરીને જોતી હોય છે. વૈજ્ઞાનિકો પણ કહે છે કે જેને જોઈએ છીએ તે વસ્તુ તેની સહજ સ્થિતિમાં નથી રહેતી, તેના ગુણોને બદલી દેતી હોય છે. આપણે એકંતમાં હોઈએ તો

આપણી મસ્તીમાં હોઈએ છીએ પણ કોઈ જોતું હોય તો આપણા હાવભાવ બદલાઈ જાય છે. આપણે સૂક્ષ્મતાની સીમાને ઓળંગી નહીં શકીએ.

ઋષિઓને એક પ્રશ્ન થયો કે આ શરીરને-મનને કોણ ચલાવે છે? આ વાણી કોની શક્તિથી બોલે છે? મન કેવી રીતે વિચારી શકે છે? ઈન્દ્રિયો કેવી રીતે કામ કરે છે? કોણ છે આ ચલાવનાર? એ અનુસંધાનમાં ઈન્દ્રિયોને સમાહિત કરી, શરીર - પ્રાણને તખ્ત કરી ધીરે ધીરે હૃદયગુહામાં પ્રવેશ કર્યો અને તેઓ જગતના મૂળ કારણ સુધી ગયા, ત્યાં તેમને સમજાયું કે એક જ અસ્તિત્વ છે, એક જ સત્ય છે. તે જ તત્ત્વનો જગત વિસ્તાર છે. મૂળ તત્ત્વ બદલાતું નથી. કાપડની કોઈ પણ વસ્તુ બનાવીએ, રૂ બદલાતું નથી. જગતમાં ગમે તેટલાં રૂપાંતરણ થાય પણ મૂળ તત્ત્વ બદલાતું નથી. મૂળ સ્વભાવની ઉપલબ્ધિ કરી મનુષ્ય જ્યાં સુધી સત્ય તત્ત્વને જાણશે નહીં ત્યાં સુધી પ્રશ્નો ઊભા જ રહેશે. જ્યારે આ ઉપલબ્ધિ થશે ત્યારે બધાં જ પ્રશ્નોનું નિરાકરણ થશે. પછી જીવનમાં કોઈ પ્રશ્ન રહેતો નથી. માન-અપમાનની સ્થિતિમાં કે શરીરમાં રોગ હોય તો પણ મોજ જ હોય, મસ્તી હોય. એ તત્ત્વની ઉપલબ્ધિ જે કરાવી પૂર્ણતાનો અહેસાસ કરાવશે એ જ ગુરુતત્ત્વ છે.

ગુરુ એટલે અંધકારને ઉજાશમાં પરિવર્તિત કરે, માત્ર લૌકિક પ્રકાશ જ નહીં, વિચારોને કોઈ પ્રકાશિત કરે, સમગ્ર અસ્તિત્વ જેના જ્ઞાન હેકળ છે એ આત્મતત્ત્વ એ જ ગુરુતત્ત્વ.

શરીર સમાન કોઈ સેવક નહીં

મન સમાન નહીં ચેલા

આત્મા સમાન ગુરુ નહીં

ગૌરખ ફિરે અકેલા.

આત્મા સમાન કોઈ ગુરુ નથી. હૃદયરૂપી ગુહામાં 'અહમ્ અહમ્' પ્રતીતિ છે, તે જ આત્મરૂપથી ભાસે છે. મનન, ચિંતન, ધ્યાનથી હૃદયગુહામાં પ્રવેશ કરી આત્મનિષ્ઠ થાવ. જે મનથી અતીત છે ત્યાં પહોંચવું

કઈ રીતે? સ્વામી વિવેકાનંદે રામકૃષ્ણને પ્રશ્ન કર્યો હતો કે 'જે મન-ઈન્દ્રિયોથી જાણી શકાતું નથી તેને પામવું કઈ રીતે?' ત્યારે રામકૃષ્ણએ જવાબ આપ્યો હતો કે, 'શુદ્ધ મનથી જાણી શકાય છે. બહુ સૂક્ષ્મ પવિત્ર થયેલી બુદ્ધિથી જાણી શકાય છે.' પણ એ માર્ગદર્શન આપણને કોણ આપે?

મારી અંદર આત્મતત્ત્વ હોવા છતાં અનુભવ થતો નથી, માત્ર શરીરનો જ અનુભવ થાય છે તો એનો ઉપાય ગુરુ સિવાય કોઈ નથી. આપણે આગમ પ્રમાણને માનીએ છીએ, ઘોડું અનુમાન પ્રમાણને માનીએ છીએ. આગમ પ્રમાણ અનુભવનું જ્ઞાન છે. તમને સ્વપ્નમાં હાથી દેખાયો. સ્વપ્નમાં હાથી જોયો તો તેનું પ્રમાણ બતાવો. તમારો અનુભવ-વાણી-વચન જ પ્રમાણ છે. જે અનુભવ ઈન્દ્રિયાતીત છે તેને પ્રત્યક્ષ નથી જાણી શકતા, ત્યાં જ્ઞાની જ પ્રમાણ છે. ગુરુ સિવાય કોઈ પ્રમાણ નથી.

ગુરુ શ્રોત્રિય અને બ્રહ્મનિષ્ઠ જોઈએ. શ્રોત્રિય એટલે જે મારા જાગ્રત મનની શંકાઓનું સમાધાન કરી શકે, બ્રહ્મનિષ્ઠ એટલે જેની ઉપસ્થિતિ, પ્રેમ, કરુણા આપણને સૂક્ષ્મતામાં એ અનુભવ સુધી લઈ જઈ શકે. બ્રહ્મનિષ્ઠ ગુરુ બધાના કામમાં ન આવે. બે વ્યક્તિ રહે છે. વચ્ચે દીવાલ છે. નક્કી કરે છે કે દીવાલની પેલે પાર શું છે તે જાણવું છે. તેઓ ઉપર ચઢે છે, જુએ છે તો ત્યાં પ્રકાશ છે, અલૌકિક દૃશ્ય છે. તેઓ વિચારે છે અહીં આપણી બાજુ દુઃખ છે, પીડા છે. બેમાંથી એક વ્યક્તિ આકર્ષાઈને ફૂદી જાય છે જ્યારે બીજી વ્યક્તિ પાછી ફરે છે કે મારે સમાજને કહેવું છે આ બાજુ અલૌકિક છે. સ્વામી ચિદાનંદજી એવા ગુરુ છે. દીવાલની પેલે પાર જતા રહ્યા નથી, આત્મનિષ્ઠામાં રત છે તેથી તો તેમની ઉપસ્થિતિ પર્યાપ્ત છે. સૂર્ય ઉપસ્થિત હોય તે પર્યાપ્ત છે, જગત ઊર્જાવાન થાય છે. છતાં એવા મહાપુરુષના જ્ઞાનનો અનુભવ કરવા માટે સાધનાની એક ઊંચાઈએ પહોંચવું જરૂરી છે. સામાન્ય વ્યક્તિને પણ એનો લાભ

મળે. પ્રત્યક્ષ લાભ દેખાય. ગુરુ જિંચે ઊભા રહીને બોલાવતા નથી, નીચે ઊતરે છે, આપણે જ્યાં છીએ ત્યાંથી હાથ પકડીને ઉપર લઈ જાય છે.

મહારાજશ્રી ક્યાં સુધી નીચે ઊતરી શકે છે? જેલમાં ગયા. ત્યાં એક કેદીએ તેમનો બહુ તિરસ્કાર કર્યો, અપશબ્દો કહ્યા. તેઓ શાંત રહ્યા. તેમનાં પ્રેમ અને કરુણાએ તે માણસને ત્યાં ને ત્યાં રૂપાંતરિત કરી દીધો. વિદેશમાં નાઈટ ક્લબમાં ગયા, ત્યાં આડે માર્ગે ગયેલા યુવાનોને રૂપાંતરિત કર્યા. કુછરોગીઓની વાત આપણે જાણીએ જ છીએ. કરુણાની એ કલ્પના થાય કે ઘાયલ કૂતરાની સાથે સૂઈ રહ્યા. કરુણાએ તેમને ડોક્ટર બનાવી દીધા. 'તેને એટલી પીડા હતી કે એને એકલો મુકાય તેવો નહોતો એટલે તેની સાથે સૂઈ રહ્યો' - આ એમના શબ્દો હતા. આનો વિચાર કેવી રીતે થાય?

આવા મહાપુરુષો નીચે ઊતરી શકે અને આપણને સત્ય સુધી લઈ જાય. એવા મહાપુરુષો જેમણે સત્ય જાણ્યું છે, તેમનું સાંનિધ્ય, સત્સંગ, સેવા એમના જેવા જ શિષ્યને બનાવતી હોય છે. ગુરુ પ્રત્યેની શ્રદ્ધા, સેવા માણસને ખબર પણ ન પડે અને રૂપાંતરિત કરી છે. દીવો તૈયાર હોય અને પ્રજ્વલિત દીવા પાસે લઈ જઈએ અને ક્યારે જ્યોતિ આમાં આવી જાય છે ખબર ના પડે. અનાયાસે આવી જાય છે.

મારા ગુરુ કહેતા, 'મને સ્વામી શિવાનંદજી મહારાજની સેવા સોંપવામાં આવી હતી. હું ભાવાત્મક રીતે એટલો બધો જોડાતો ગયો કે એમને શું જોઈએ છે એ મને ખબર પડી જાય. સાચો સેવક એ જ હોય.

ચેલા ત્રણ જાતના હોય

૧. કહો કંઈક અને કરે કંઈક

૨. કરે પણ ડંડો વાગે ત્યારે

૩. ખાલી ઈશ્વારથી સમજી જાય

ગુરુજી કહે, 'મને ખ્યાલ આવી જાય એમને શું જરૂર છે. પછી તો હું ગુરુજીની પાસે ના હોઉં તો પણ મને ખ્યાલ આવી જાય એ શું કરે છે. પછી એ ખ્યાલ આવવા

લાગ્યો કે એ શું વિચારતા હશે.' સમર્પણનો ભાવ બેને એક કેવી રીતે કરી દે ખબર પણ ન પડે. શ્રદ્ધા બંનેને એકરૂપ કરી દે. માટે આપણે ત્યાં બુદ્ધિ કરતાં શ્રદ્ધા પર વધારે ભાર આપવામાં આવે છે. બુદ્ધિથી પર શ્રદ્ધા જ લઈ જઈ શકે. શ્રદ્ધા વિચાર નથી કરતી. જે કહેવામાં આવ્યું માની લે છે, જે બુદ્ધિથી શક્ય નથી. તર્કની એક સીમા છે. એ સીમાને ઓળંગ્યા વગર સત્ય સુધી પહોંચી શકાય નહીં.

ગુરુદેવ ક્યારેક એવો આદેશ આપે કે જે સમજમાં ના આવે. ખાંડની ગુણો વરસાદમાં બહાર નાખી દો. બધાં શિષ્યો વિચારમાં પડી ગયા પણ એક શિષ્યએ બહાર મૂકી દીધી. પ્રશ્ન ખાંડનો નથી. થોડું નુકસાન થશે, પણ શ્રદ્ધા કે ગુરુ કહે તેમ કરવું છે.

દેહમાં પીડા હોય, ભૂખ લાગી હોય, માન-અપમાન છે તો કેવી રીતે માની લઈ કે હું દેહાતીત છું. આવી સ્થિતિ ચેતનાની સ્થિતિમાં જ ધાય છે. સ્વામી તુરિયાનંદજીને ધા થયો. ડોક્ટર એનેસ્થેસિયા આપ્યા વગર ડ્રેસિંગ કરે. સ્વામીજી શાંતિથી બેસી રહે. એક વાર સ્વામીજીથી સીસકારો થયો. ડોક્ટરને નવાઈ લાગી કે આજે કેમ આવો પ્રતિભાવ આવ્યો. સ્વામીજીએ કહ્યું, 'મન વિચલિત થઈ ગયું હશે, હવે કરો.' ચિત્ત આત્મામાં સ્થિત છે તો દેહની પીડા નથી. દેહથી અતીત છે.

'તું એક તત્ત્વ છે'. મારું મન શ્રદ્ધાથી ભરેલું નથી તો કેવી રીતે સ્વીકારશે? મન નાની નાની વાતોને નથી માનતું તો 'તત્ત્વમસિ' ને કેવી રીતે સ્વીકારશે? શાસ્ત્ર ગુરુની બધી વાતોને સ્વીકારવાનું કહે છે

મથુરબાબુએ કહ્યું, 'મારે સમાધિનો અનુભવ કરવો છે? રામકૃષ્ણએ કહ્યું, 'માને પ્રાર્થના કરીશ.' થોડા દિવસ પછી સંદેશ આવ્યો, ઠાકુર જલદી ચાલો. એ ગુમસુમ બેસી રહે છે. કોઈ ઈચ્છા જ ન રહે તો એ પરિસ્થિતિને સામાન્ય વ્યક્તિ ઝીલી શકે નહીં. જગત વિલીન થવા લાગે તો જાગ્રત મન એ અનુભવને ટકાવી

શકતો નથી જાગ્રત મનને એ સત્યને જાણવાની ઈચ્છા જગાવી શકે જેને મુમુક્ષુત્વ કહે છે, જે આપણા સ્તર સુધી નીચે ઊતરી શકે. આપણી ગુરુ પરંપરા જેવી સરળતા ભાગ્યે જ દેખાશે.

મુંબેર આશ્રમમાં બાઉન્ડ્રી વોલને કલર કરવાનો હતો. નારિયેળનો ડૂયો લઈ અમે કલર કરતા હતા, ગુરુદેવ પણ અમારી સાથે હતા. એવામાં એક વ્યક્તિ આવી અને કહે કે મારે મહંતને મળવું છે. ગુરુદેવે કહ્યું, 'અન્નપૂર્ણા બાજુ જાવ, આવે છે.' પછી પોતે ત્યાં જઈને એને મળ્યા અને કહેવા લાગ્યા 'એ વખતે કલરવાળો હતો, હવે મહંત છું, બોલો, શું કામ છે?' કેવી સરળતા ! આપણે એવા મહાપુરુષ સાથે જોડાયા છીએ, આપણે એમનું સ્મરણ કરીશું એવ પૂરતું છે.

ધ્યાનમાં મસ્તી અનુભવાય. તર્ક સત્ય સુધી નહીં લઈ જઈ શકે, બંને જોઈએ.

આજના પવિત્ર દિવસે એ જ પ્રાર્થના કે ગુરુતત્વ આપણી અંદર પ્રકાશિત રહે, સાચું શિષ્યત્વ પ્રાપ્ત થાય, સાચું કોડિયું થઈ શકીએ, જીવન દરેક મુશ્કેલીથી પાર કરી શકીએ, કોડિયા જેવા થઈ શકીએ, આપણું હૃદય

ભક્તિરૂપી ભીનાશથી ભીંજાઈ શકે. એ અશક્ય નથી, અસંભવ નથી. જે મહાપુરુષનું સ્મરણ કરી રહ્યા છીએ તેમનું જીવન આવું છે.

'અમૃતપુત્ર' પુસ્તક જરૂર વાંચશો. એમને એકાંત સાધનામાં જ મન રહ્યું, પણ ગુરુઆજ્ઞાથી અમેરિકા ગયા. રહ્યા. ગુરુઆજ્ઞાથી જતા રહ્યા હતા. એકાંતમાં આપું જીવન પસાર કરવાનો સંકલ્પ પણ કરી લીધો હતો, છતાં ગુરુનો પ્રેમ પાછા ખેંચી લાવ્યો. સંસ્થાનાં એટલાં કામ કે પાણી પીવાનો પણ સમય નહીં, છતાં કોઈ ફરિયાદ નહીં, દ્વંદ્વ નહીં.

સ્વામી ચિન્મયાનંદજીને કોઈકે પૂછ્યું,
'આ જગતમાં કોઈ સ્થિતપ્રજ્ઞ હશે?'
સ્વામીજીએ જણાવ્યું પણ વિચાર કર્યા વગર કહ્યું, 'છે, મારા ગુરુભાઈ, સ્વામી ચિદાનંદજી.'

વિનોબાજી સરસ વાત કહેતા, 'સૂર્ય લાખો ડિગ્રી ટેમ્પરેચરમાં તપતો હોય તો આપણને ૩૫-૪૦° ટેમ્પરેચર મળે.' તો આવા મહાપુરુષની ભક્તિ કરીએ તો થોડો થોડો અંશ આપણામાં આવે છે. આપણે આત્મનિષ્ઠ થઈએ એવી પ્રાર્થના.

૩૫મો યોગશિક્ષક આવાસીય - તાલીમ સિટિંગ

તા. ૧૧-૧૨-૨૦૧૫ થી ૩૦-૧૨-૨૦૧૫ સુધી ૩૫મો યોગશિક્ષક આવાસીય - તાલીમ સિટિંગનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. જે યોગપ્રેમીઓ પોતે પ્રારંભિક યોગાસનોનું જ્ઞાન ધરાવે છે અને બીજાને શીખવવા ઈચ્છે છે અને અંગ્રેજી માધ્યમમાં જ્ઞાન સંપાદન કરી શકે છે તેઓને સિટિંગમાં પ્રવેશ મળશે. પ્રવેશ માટે યુનિવર્સિટીની સ્નાતક કક્ષાનો અભ્યાસ કરેલો હોવો જરૂરી છે. તદુપરાંત આ યોગશિક્ષક તાલીમ સિટિંગમાં પ્રવેશ મેળવવા માટે બેઝિક આસનો જેવાં કે સૂર્યનમસ્કાર, સર્વાંગ, મત્સ્ય, હલ, પશ્ચિમોત્તાન, ભુજંગ, શલભ, ધનુર અને ચક્રાસન તથા પશ્ચાસન વગેરે આસનો કરવાનો મહાવરો હોવો ખૂબ જ જરૂરી છે. પ્રવેશપત્ર ભરતાં પહેલાં આ આસનો આશ્રમમાં આવીને કરી દેખાડવાં જરૂરી અથવા તો બહારગામ કે પરદેશના વિદ્યાર્થીઓએ પોતાનાં આસનોની Latest C.D. કે E-mail તેનાં ચિત્રો મોકલી આપવાં જરૂરી રહેશે. જેમનું શરીર સ્વસ્થ છે, જેઓ કોઈ પણ વ્યસનના વ્યસની નથી તેઓને પ્રવેશ આપવામાં આવશે.

દરરોજ સાડા અગિયાર કલાકના શિક્ષણમાં યોગાસનો, પ્રાણાયામ, મુદ્રા, બંધ, ક્રિયાઓ, શિથિલીકરણ ઉપરાંત તજજ્ઞ તબીબો દ્વારા શરીર વિજ્ઞાન, આરોગ્યશાસ્ત્ર, ભગવદ્ગીતા, પાતંજલ યોગદર્શન, રેઈકી ડિગ્રી એક-બેનું જ્ઞાન સંપાદન કરાવવામાં આવશે. પ્રવેશ ઈચ્છતા મુમુક્ષુઓએ ૩૦ નવેમ્બર પૂર્વે પ્રવેશપત્ર ભરી લેવું. પ્રવેશપત્ર 'divyajivan.org' પરથી મેળવી શકાશે.

- વ્યવસ્થાપક, શિવાનંદ આશ્રમ

વિષય : ગુરુકૃપા કેવી રીતે પ્રાપ્ત થાય

વક્તા : પૂજ્ય શ્રી અનંતાનંદજી માતાજી (શ્રી અનંતાનંદ સામઘ, વડેલાલ)

(જન્મ શતાબ્દી પ્રવચન - ૪) તા. ૨૫-૬-૨૦૧૫

સ્વામીજી, સૌ સંતો અને આપ સૌ મુમુક્ષુજનોમાં પ્રગટ ગુરુત્ત્વ, જે આજે ધબકી રહ્યું છે તેને કોટિ કોટિ પ્રજ્ઞામ.

આજના માંગલિક પ્રસંગે, જે આખું વર્ષ ચાલવાનો છે, જે વિષય સ્વામીજીએ પસંદ કર્યો છે તે અદ્વિતીય છે.

જે ગુરુત્ત્વને પોતાનાં શ્રદ્ધા-પુષ્પો સમર્પિત કરી રહ્યા છે, તે પ્રગટ જ છે. તે કૃપા દેખાઈ જ રહી છે. જે અનુભવી શકાય છે, જે પ્રમાણિત છે, એ કૃપા અહીં ધબકતી દેખાય છે.

ગુરુત્ત્વ એ આત્મત્ત્વ, પૂર્ણત્ત્વ, ભરપૂર ત્ત્વ, અહીંકિક ત્ત્વ, ઈન્દ્રિયાતીત ત્ત્વ, અનુભવગમ્ય ત્ત્વ, અનુભવથી જ સમજ, જાણી પામી રસબસ થઈ જવાય. પરમતત્ત્વમાં રસબસ થઈ ગયા પછી કૃપા કોણ કોની ઉપર કરે? જ્યાં સુધી ઓતપ્રોત નથી થયા ત્યાં સુધી કૃપા મેળવવા માટે અધિકાર પ્રાપ્ત કરવો પડે. થોડી પણ શ્રદ્ધા ઓછી હશે તો અધૂરપ સાધશે. એ જ છે, એ જ છે, એના વિના કંઈ નથી, એ જ થવાય તો જ કૃપાની સાચી અનુભૂતિ થાય.

જો કોઈયું બની જવાય તો, વાટ, તેલ અને પ્રગટાવી પણ ગુરુ જ દે. માટીની જેમ ખોદાય. સાફ કરે. ગૂંદે. કચરવામાં આવે. મહત્તમ પ્રેશરમાંથી પસાર કરાય. એકદમ મુલાયમ થાય ત્યારે ચાકડે ચઢાવવામાં આવે. ગતિ પર ફરવું પડે. કુંભાર માટીના પિંડને પોતાના કૌશલ્યથી આકાર આપે અને ઉતારી દે. કલર પણ કરે. અદ્ભુત લાગે. એટલાથી પૂરું ન થાય. તપાવે. તૂટે નહીં એવું મજબૂત બનાવે. તેલ ઝરી ન જાય એવું સોલિડ બનાવે. પછી વાટ-તેલ પૂરી પછી પોતાના પ્રકાશે તેને પ્રકાશિત કરી દે. ગુરુ પાસે શિષ્ય પણ આવી રીતે જ

ઘડાય છે.

ગુરુને કૃપા કરવી છે. સદૈવ તત્પર છે. કૃપા કરવા લાલાયિત છે. આતુર હોય છે. અહર્નિશ તૈયાર હોય છે, પરંતુ કૃપા ઝીલનારા જોઈએ. પોતે પ્રકાશે અને લાખો લોકોને પ્રકાશિત કરે તેવી જ્યોત તૈયાર થઈ જાય. અવિરત ગુરુ સાથે અનુસંધાન રાખો. એ તાપમાં તપાવશે, પણ ગુરુ સંનિધ્યનું સાતત્ય નહીં છોડવું. પ્રકૃતિ એવા સંજોગ આવશે કે અશ્રદ્ધા પણ આવશે પણ માથા સાટે માલ છે. અહંકારનું માથું નહીં ઉતરે ત્યાં સુધી ગુરુકૃપા નહીં થાય. એ તો પાણીમાં આપણું માથું ડુબાડે. અકળાઈ જવાય. ગુરુ સાથે ઝઘડો કરવાનું મન થાય, પણ એ સ્થિતિમાં પણ શ્રદ્ધા હોય કે મારા મસ્તક પર ગુરુનો હાથ છે. એ તારશે, બચાવશે. એવી અતૂટ શ્રદ્ધા હોય તે જ ગુરુકૃપા પામશે.

કુરુણાસાગર ગુરુ કસોટીએ ચઢાવે? ના, એવી વ્યવસ્થા છે એ કસોટીમાંથી પાર ઉતારે. કસોટી તો પ્રકૃતિમાં થાય છે. અહર્નિશ કૃપા ઉતરે.

વિજ્ઞાન સુધી પહોંચીએ પણ તેને નહીં પમાય. તે ઈન્દ્રિયાતીત છે, પારલૌકિક છે. તે માટે ગુરુ પર વિશ્વાસ કરવો પડે. ગુરુ પૂર્ણતાએ પહોંચાડી દેશે, પણ એ પૂર્ણતાની સ્વીકૃતિ નહીં થાય તો?

જીવનમુક્તિનો આનંદ લેવો છે. ગુરુ પણ ઈચ્છે છે કે દરેક શિષ્ય જીવનમુક્તિને માણે. પોતે ઉદમશીલ છે પણ એ સ્થિતિને પચાવવાનું સામર્થ્ય તો આપણામાં જોઈએ ને!

અધ્યાત્મ માર્ગના પ્રવાસીઓ કોઈ ભક્તિમાર્ગ, યોગમાર્ગ, જ્ઞાનમાર્ગને પસંદ કરે. બધી નદીઓનાં જળ અંતે સમુદ્રમાં સમાય. ગુરુ ત્રણેયનો સમન્વય છે. સ્વામી શિવાનંદજી, સ્વામી ચિદાનંદજી

પાસે શું નહોતું? અને પ્રત્યક્ષ શું નથી? વિચારો. બધું જ મળે તો પણ એવું થાય કે હજી મારા પર કૃપા નથી થઈ. કેમ નથી થઈ એનો વિચાર કરવો પડે. આત્મજ્ઞાન, પૂર્ણજ્ઞાન વિચારથી જ કૃપાન્વિત થશે. સૌથી પહેલાં વિચાર કરવો જોઈએ. શાસ્ત્રોનો અભ્યાસ કરવો જોઈએ અને અનુભવથી પ્રમાણિત કરવું પડે. બીજા મહાપુરુષોએ કેવી રીતે પ્રાપ્ત કર્યું. વિચારો. શાસ્ત્રો એ કૃપાને પ્રાપ્ત કરવા શું જ્ઞાન આપે છે, એનું અધ્યયન કરો.

શાસ્ત્રાર્થ કરવામાં પારંગત મંડનમિશ્ર આખરે હાર્યા. આદિગુરુ ભગવાન શંકરાચાર્ય વિશે વિચારો. વાંચો. આંતરિક અનુસંધાન કરો. તમે કૃપાના મૂર્તિમંત સ્વરૂપ બનશો. ગુરુ ગંગાજીને તટે ઊભા રહ્યા હોય ને શિષ્ય સામે ચાલવા માંડે. ગુરુ બંધાયા છે. પાણીમાં સોનાનાં કમળ થાય કે જેથી શિષ્ય પગ મૂકી શકે. પદ્મપાદને પરમ શ્રદ્ધાએ ગુરુ પાસે પહોંચાડી દીધા. ગુરુને એવા વિવશ કર્યો કે એમનાથી કૃપા થઈ જાય. ગુરુ ચાહે પણ અધિકાર સિદ્ધ ન થાય તો ન મળે. પાત્રતા કેળવો, ગુરુ સામેથી શોધતા આવશે.

હસ્તામલક મૂંગો, ગાંડો, પાગલ હતો. ગુરુને તેમાં ગુરુતત્ત્વ પ્રગટી રહેલું દેખાય છે, ક્યાંય ખૂણામાં હતો. કોઈ જણાતું નહીં હોય. જગત મૂઠ માનતું હતો. એમાં પ્રગટ ગુરુતત્ત્વ ગુરુ દ્વારા દેખાઈ જશે, એટલું સમજી લઈએ તો ગુરુતત્ત્વ શું છે એ પૂછવું નહીં પડે. ગુરુતત્ત્વને પામવા ઈચ્છા કરો. ઈચ્છા ત્યારે જાગશે જ્યારે વિવેક જાગશે. જડ-ચેતન વચ્ચેનો વિવેક જાગશે. સૂક્ષ્મ તત્ત્વને જાણવાની ઈચ્છા થશે ત્યારે અંદર પરીક્ષણ શરૂ થશે. અદૃશ્ય રીતે કૃપા થવા લાગે. વિવેક જાગે. એટલે Comparison કરવાની શક્તિ આવે. સત્યની વ્યાખ્યા શાસ્ત્રમાંથી જાણવા મળે. ગુરુ થોડા શબ્દોમાં જ સમજાવી દે.

સત્ય સદૈવ છે, નિત્ય છે. અસત્ય નાશવાન છે. ત્રણેય કાળમાં અભાષિત છે તેને શોધો. ત્રણેય કાળમાં

જેનો નાશ નથી થઈ શકતો તેને શોધો. ગુરુને હૃદયમાં પધરાવો. ચિત્તનો તાર સાધો. પછી જુઓ અંદરથી કેવો જવાબ મળે છે?

જે સતત છે, કદાચ આ સંસાર રૂબી જાય તોય ન જાય તે સત્ય. કશું જ ન રહે તોય રહે એ સત્ય તત્ત્વ. પ્રકૃતિના પ્રવાહમાં નાશ પામે તે અસત્ય. જે નાશવાન છે એના પ્રત્યે વૈરાગ્ય આવે, નાશવાનમાં રહેલા શાશ્વત તત્ત્વને તમારી બુદ્ધિ શોધવા માંડશે. પછી તાલાવેલી લાગશે ક્યારે મળે? પછી ગુરુના શરણમાં પહોંચી જવાશે.

ગુરુકૃપા પ્રાપ્ત કરવી મુશ્કેલ નથી. સમર્પણ હોય તો જ પ્રાપ્ત થાય, નહીં તો ગુરુના વાક્યમાં વિશ્વાસ જ ન હોય. અંધશ્રદ્ધાનો જમાનો નથી. ચકાસી લેજો. વાણી-વર્તન એક છે? મહારાજ બોલે એવું કરે છે? એક વાર એવું સમજાયું કે અહીંથી જ તમારી ઉપર કૃપા થશે, એ જ તારશે. એ જ બચાવશે. એ જ ચાલવા માટે ખડક વચ્ચે રસ્તા ઊભા કરશે.

માત્ર રંગ બદલવાથી ત્યાગી નથી થવાતું, અંતર બદલવાથી વૈરાગી થઈ જવાશે. એક વાર કેસરનો રંગ વજ્ર પર લાગ્યો તો ઊતરે નહીં. ફાટે પણ ફીટે નહીં.

વૈરાગ્ય થશે ગુરુકૃપાથી

ચત્સંપત્તિ થશે ગુરુકૃપાથી

જ્યારે મનને વિવેકપૂર્વક શાંત કરીશું, મનને તત્ત્વ સાથે જોડીશું, મનને પૂર્ણત્વમાં સિદ્ધ કરીશું પછી બધું એકસરખું દેખાશે, એકરૂપ દેખાશે. સમસ્ત સંસારમાં એક ગુરુતત્ત્વ, બ્રહ્મતત્ત્વ દર્શાવશે 'સર્વ ઈદમખિલં બ્રહ્મ'નો અનુભવ થઈ જશે. તે માટે મનનું શમન, ઈન્દ્રિયોનું દમન કરવું જ પડશે. વિષયો તરફ જતાં મનને રોકો. તિતિશ્ચા સમજાવે. જય-પરાજય, લાભ-હાનિ, સુખ-દુઃખ, યશ-અપયશમાં સમ રહેતાં શીખીએ.

વૃત્તિઓ હંમેશાં મહાપુરુષોનાં ચરણોમાં રહે. તે વૃત્તિઓ પર રમણ કરે. ગમે તેવા વિપરીત સંજોગોમાં પણ એ ગુરુ પર અવિશ્વાસ નહીં કરવાનો. એક ઝાડનીયે ભાલો રોપ્યો હતો. એક માણસ ઝાડ પર ચઢે ને ઉતરે. ત્યાંથી એક ઘોડેસવાર નીકળ્યો. તેણે આ દશ્ય જોઈ એ માણસને પૂછ્યું, 'શું કરે છે?' માણસે કહ્યું, 'મારા ગુરુમહારાજ કબીરસાહેબે મને આ ભાલા પર ઝાડ પરથી ફેંકવાનું કહ્યું છે, હું વિચાર કરું છું કે ફેંકે કે ના ફેંકે?' ઘોડેસવારે કહ્યું, 'કબીરસાહેબનું વચન છે! ધાવ જળ ધાવ. વચન ટ્રાન્સફર કરી દે. આ માતું બધું તારું, એના બદલામાં આટલું વચન મને આપી દે.' અને એ ફૂલો. ભાલો ક્યાંય ઊડી ગયો. કબીરસાહેબનો ત્યાં હાથ આવી ગયો.

ગુરુકૃપા થશે એટલે જેના માટે ફાંફાં મારતા હતા તેનાં સમાધાન સમજાઈ જશે. ચટ્ટાસપત્તિના માલિક થયો. સદ્ગુણોનો ભંડાર ભરાશે. અધિકારી થવું પડશે. મુમુક્ષુત્વ - સાધન ચતુષ્ટય થાય તેને ગુરુકૃપા આપમેળે પ્રાપ્ત થાય. પ્રાપ્તિ માટે આતુરતા થાય, બીજું કંઈ યાદ ન આવે, આવું મુમુક્ષુત્વ થાય તો કૃપા થઈ જ જાય. આવાં અનેક દર્શાતો શાસ્ત્રોમાં ભરપૂર છે.

ગુરુ શું કહે છે? 'પાપ તારું પરકાશ જાડેજા, તારી બેડહીને ડૂબવા નહીં દઈ.' ભવસાગર પાર કરી દઈશ. ગુરુદેવની પાસે નિશ્વાસ થઈ જવ. ગુરુમહારાજ એવો દરિયો છે, જે આવે તે પેટાળમાં જતું રહે ને મોતી બનીને આવે. ગુરુ પાસે પ્રતિજ્ઞાબદ્ધ થઈ કબૂલાત કરી દઈએ. જેસલે યાદ હતાં તે બધાં પાપ કહ્યાં. જેવો છું તેવો તમારે શરણે આવ્યો છું. બચાવો કે જવા દો. હવે જવાનો નથી. આવી પૂર્ણ શરણાગતિ, અતૂટ શ્રદ્ધા છે તેના પર ગુરુકૃપા થાય, ધાય ને ધાય.

ગુરુ જેને ભગવદ્સ્વરૂપે દેખાય છે તેને પ્રકૃતિમાં ન થઈ શકે તેવાં પણ કાર્યો સિદ્ધ થાય છે. એક વાર કૃપા થઈ જાય પછી ફરી કરવી ન પડે, પરિશ્રમ આપવો ન પડે. ગુરુ કૃપા કરે જ, કરે પણ એને તકલીફ ન પડે તે સાવધાની

તો રાખવી જ પડે. ગુરુ સાથે એવા સંલગ્ન થઈ જવ કે એના દેહમાં થતી પીડાનો અનુભવ પોતાના શરીરમાં થાય. એતો કરુણાસાગર છે. એમનામાંથી કૃપા વરસતી જ હોય છે. અધિકાર પ્રાપ્ત કરવો પડે. વરસાદ પડે પણ પાત્ર ઊંધું હોય તો? આખી જિંદગી મથીએ પણ પાત્ર ઊંધું હોય તો?

ગુરુતત્ત્વ આપણામાં રૂપાંતરિત થઈ જાય તો લાખો દીવડા પ્રગટી જાય તેવું સામર્થ્ય આપણામાં પણ આવી જાય. કૃપા કોના પર થાય, જેનામાં પાત્રતા હોય, જે ઝીલી શકે, પચાવી શકે.

ભક્તિ કૃપા અપાવે, સેવા-સુશ્રુષા, ગુરુની સેવા, પરમાત્માનું નામ-સ્મરણ, શરણાગતિ છે ત્યાં કૃપા ઊતરે, ઊતરે ને ઊતરે.

સ્વામી શિવાનંદજીએ સ્વામી શિદાનંદજીને કહ્યું હતું, 'પ્રારબ્ધથી તમે મારા શિષ્ય થયા છો પણ મારા ગુરુ થવાની તમારી શક્તિ છે.'

તમારા સમયના બે ભાગ કરો. ૮ કલાક તો ઊંઘવાના, બાકી ૮ કલાક ગુરુસેવા અને ૮ કલાક તમારા પોતાના વ્યવહારના. ગુરુ કહે તેમ કરો એ ગુરુ સેવા. મનમાની કરવું એ સેવા નહીં. સેવા માટે તત્પર રહેવાનું. નાનામાં નાનું કામ પણ હોશથી કરવું તે સાચો શિષ્ય. પછી ધીરે ધીરે તમારા સમયના ચાર ભાગ કરો. રોજિંદો વ્યવહાર અને શાસ્ત્ર અધ્યયન. એવા સમર્પિત થઈ જવ કે તમારો પોતાનો સમય જ ન રહે. ગુરુના ભાવમાં રહીને જ કરો.

પાત્રતા આવશે તો કૃપા ઊતરશે જ. શરીર જતું હશે તો પણ ગુરુ સિવાય કશું નહીં દેખાય. ગુરુકૃપા સામાન્ય માણસ પણ પ્રાપ્ત કરે છે. શબ્દાતીત કૃપા છે. પૂર્ણ શ્રદ્ધા સાથે, અહંકાર સમર્પિત કરી, ગુરુઆજ્ઞા પાલન કરવામાં આવશે તો સંસારના લાભ તો થશે જ, પારલૌકિક લાભ પણ થશે. પુરુષાર્થમાં કટિબદ્ધ થવું.

પરમતત્ત્વની સૌને અનુભૂતિ થાય તે જ પ્રાર્થના.

વૃત્તાંત

● અમદાવાદ : તા. ૧-૧૦-૨૦૧૫, ગુરુવાર : 'વિચાર' સંસ્થા દર વર્ષે અમદાવાદની સુપ્રસિદ્ધ 'વિશ્વાલા' સંસ્થા ખાતે ગાંધી મિત્ર એવોર્ડ પ્રદાન સમારંભ યોજે છે. આ વર્ષે પણ ગુજરાત રાજ્યના મહામહિમ રાજ્યપાલ શ્રી ઓમપ્રકાશ કોહલીજીના વરહહસ્તે આ એવોર્ડ એનાયત કરવામાં આવ્યા. કુરુરોગીઓની સેવા, અંધજનોની સેવા, વૈકલ્પિક શિક્ષણ સંશોધન, વૃષારોપણ, વૃદ્ધજનો માટે અશ્વરજ્ઞાન, આદિવાસી વિસ્તારો માટે શૈક્ષણિક અને તબીબી સેવાઓ માટે આ એવોર્ડ આપવામાં આવે છે. પૂજ્ય સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી મહારાજ આ પ્રસંગે અતિથિવિશેષ હતા. સમગ્ર સમારંભના યજમાન શ્રી સુરેન્દ્રભાઈ પટેલ હતા અને કાર્યક્રમનું સંચાલન યત્રકાર શ્રી રમેશ તન્નાએ કર્યું.

● તા. ૨-૧૦-૨૦૧૫, શુક્રવાર : ગાંધીઆશ્રમ, સાબરમતી ખાતે આજરોજ પૂજ્ય બાપુજી મહાત્મા ગાંધીજીનો જન્મદિવસ પ્રસંગ સર્વધર્મ પ્રાર્થનાથી કરવામાં આવ્યો. પ્રાર્થનાનું નેતૃત્વ પૂજ્ય સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી મહારાજે કર્યું. સર્વધર્મના વક્ત્રીઓ ઉપરાંત ગુજરાત રાજ્યના રાજ્યપાલ મહોદય શ્રી ઓમપ્રકાશ કોહલીજી પણ ઉપસ્થિત રહ્યા.

● તા. ૩-૧૦-૨૦૧૫, શનિવાર : ગુજરાત યુનિવર્સિટીના વાર્ષિકોત્સવ "યુથ-ફેસ્ટિવલ"ના અતિથિવિશેષ તરીકે પૂજ્ય સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી મહારાજને નિમંત્રિત કરવામાં આવ્યા. આ પ્રસંગે બોલતાં પૂજ્ય સ્વામીજીએ કહ્યું, 'તમો સૌ સાહિત્ય, સંગીત અને કલાના પક્ષમાં શ્રેષ્ઠ પુરવાર થયા છો. અભ્યાસને ભેતે પણ આવી જ રીતે ઝળહળો. થોડું વહેલું ઊઠવાની ટેવ પાડો. સૂર્યોદય પૂર્વે અચૂક ઊઠો. થોડું ધ્યાન કરો. સૂર્યનમસ્કાર અને પ્રાણામામની અભ્યાસ તમને શારીરિક સ્વસ્થતા અને મનની પ્રસન્નતા આપશે, ચિત્તની સંચળતાનું શમન કરશે તથા એકાગ્રતા વધારશે. "Song of Eighteen Titles" નું ગાયન પણ સ્વામીજીએ કર્યું હતું.

● ગાંધીનગર : તા. ૬-૧૦-૨૦૧૫, મંગળવાર : ગુજરાત રાજ્યનાં મુખ્યમંત્રી શ્રીમતી આનંદીબહેન પટેલ દિખિત પુસ્તક "એ મને હંમેશાં યાદ રહેશે"નું વિભોચન પૂજ્ય

સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી મહારાજના વરહ હસ્તે થયું.

● અમદાવાદ : તા. ૬-૧૦-૨૦૧૫, મંગળવાર : અમદાવાદ મેનેજમેન્ટ એસોસિયેશન દ્વારા અયોજીત ૨૩માં A.M.A. સપ્તાહના બીજા દિવસે સ્વામીજીનું પ્રવચન યોજાયું. "સુખદ સ્વાસ્થ્ય અને જીવન સુખાકારી માટે યોગ" વિષય પર પ્રવચન પછી આશ્રમ યોગશિક્ષકોએ યોગાસનોનું નિદર્શન કર્યું હતું.

● તા. ૧૨-૧૦-૨૦૧૫, સોમવાર : બ્રહ્મલીન શ્રીમત્ સ્વામી દયાનંદ સરસ્વતીજી મહારાજનો ધોડથી ભંડારો, આર્ષ વિદ્યામંદિર, ઘલતેજ ખાતે આયોજાયો. પૂજ્ય સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી મહારાજને વરિષ્ઠ સંતોની શૃંખલામાં નિમંત્રવામાં આવ્યા હતા.

● તા. ૧૩-૧૦-૨૦૧૫, મંગળવાર : અમદાવાદની સુપ્રસિદ્ધ વૈશ્વિક સંસ્થા Y.M.C.A.ના નવરાત્રી ગરબા મહોત્સવનું ઠીપ પ્રજ્વલન અને આરતી કરીને ઉદ્ઘાટન પૂજ્યશ્રી સ્વામી અધ્યાત્માનંદજીએ કર્યું. અમદાવાદ Y.M.C.A.ના સંસ્થાપક શ્રી જહોન જીવર્ગીસનાં સ્નેહસભર નિમંત્રણે પૂજ્ય સ્વામીજી અત્રે પધાર્યા હતા. ગુજરાત યુનિવર્સિટીના વાઈસ ચાન્સેલર ડો. એન. એમ. પટેલ સાહેબ, ઉપરાંત યુનિયન બેંક ઓફ ઇન્ડિયાના ઝોનલ મેનેજરશ્રી, Samsungના ભારત ખાતેના કોરિપન અધિકારી શ્રી ધંમુ સુ સંગ પણ આ પ્રસંગે અત્ય વરિષ્ઠ મહાનુભાવો સાથે ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

● શિવાનંદ આશ્રમ, અમદાવાદના પ્રાંગણમાં પણ તા. ૧૩-૧૦-૨૦૧૫ થી તા. ૨૨-૧૦-૨૦૧૫ સુધી દરરોજ રાત્રે મા જગદંબાના ગુણાનુવાદ સ્વરૂપ પવિત્ર ગરબાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.

રાત્રે ગરબા પછી ૩૫૦થી વધુ બાળકોને શાળાકીય અભ્યાસ અંગેની સામગ્રી લઘાશ્રી-પ્રસાદરૂપે આપવામાં આવેલ.

દરરોજ રાત્રીના ગરબાનું ગાયન 'ચૂડા' થી આવેલા કલાકારો ઉપરાંત શ્રીમતી મધુરિકાબહેન ઓઝાએ

કર્તું હતું. અનુશાસન વ્યવસ્થા માટે શ્રીમતી રૂપાબહેન અને મનિશ મજમુદારે, પૂજ્યા પૂનમ માતાજીની સાથે રહીને બહુ શાંતિથી શોભાવ્યું હતું.

પહેલી નવરાત્રીએ સુપ્રસિદ્ધ ગાયક, વાદન અને કમ્પોઝર શ્રી દીપેશ દેસાઈ અને કુ. નિરાલી શુક્લના વિશાળ ગાયક-વાદક વૃંદે ગરબા કરાવ્યા હતા.

છઠ્ઠા નોરતાંની પવિત્ર રાત્રે રવિવારે તા. ૧૮-૧૦-૨૦૧૫ના રોજ શ્રીમતી સીમા ત્રિવેદી અને શ્રી જયેશ નાયકના વિશાળ વૃંદે ગરબા કરાવ્યા હતા. આ પ્રસંગે અમદાવાદના વૃદ્ધાશ્રમોના ૩૫૦થી વધુ વૃદ્ધોને આશ્રમમાં નિમંત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા.

નવરાત્રી દરમિયાન દરરોજ સવારે ૯:૩૦ થી ૧૧:૩૦ વાગ્યા સુધી સામુહિક શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતાનું તથા સાંજે ૪:૩૦ થી ૭:૩૦ સુધી શ્રી દુર્ગા સપ્તશતીનું સામુહિક પારાયણ કરવામાં આવ્યું. આ બંને સમયે ભક્તોએ ખૂબ જ ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લીધો.

આઠમના રોજ હવન પછી બટુક-કુમારીકાપૂજનનું ભવ્ય આયોજન થયું. ૧૦૦ કન્યાઓ (ઉ.વ. ૩ થી ૮ સુધી) અને બટુક (ઉ.વ. ૩ થી ૮)નું વિધિવત્ પૂજન કરવામાં આવ્યું.

દશેરાના રોજ પણ હવન થયો.

‘વિદ્યારંભણમ્’ વિધાન માટે પૂજ્ય સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી મહારાજે વેદ, ઉપનિષદ, ગીતા, વાલ્મીકિ રામાયણ, તુલસીમાનસ તથા સર્વ દેવ-દેવીઓના મંત્રોચ્ચાર કરાવીને વિદ્યારંભણ કરાવ્યું હતું.

સમગ્ર નવરાત્રી દરમિયાન દરરોજ પાઠ-પારાયણમાં આવતા સર્વ ભક્તોને શ્રીશ્રીમા અષ્ટલક્ષ્મીની પ્રસાદીરૂપે એક-એક સાડી તથા કળપસાદ વિતરણ કરવામાં આવ્યો હતો.

● નડિયાદ, તા. ૧૮-૧૦-૨૦૧૫, રવિવાર : શ્રી શ્રી માઈ મંદિર, નડિયાદના અમૃત મહોત્સવ-૭૫મા જયંતી પર્વે વર્તમાન પીઠધીશ્વર પરમ પૂજ્ય ૧૦૦૮ શ્રી માઈ જગત્ગુરુ ભગવતી કેશવભવાની મહારાજ દ્વારા આયોજિત દેવી ભાગવત કથામાં શ્રી જગદંબા પ્રાગટ્ય પ્રસંગે પૂજ્ય સ્વામીજી નડિયાદ પધાર્યા હતા.

નડિયાદનાં સુપ્રસિદ્ધ સંતરામ મંદિર ખાતે પૂજ્ય સંત રામદાસજી મહારાજશ્રીનાં દર્શને પણ પૂજ્ય સ્વામીજી પધાર્યા હતા.

● અમદાવાદ : તા. ૨૨-૧૦-૨૦૧૫, ગુરુવાર : પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રીમત્ સ્વામી જન્મ શતાબ્દી સ્મૃતિ ભવનનો પવિત્ર શીલાન્યાસ પૂજ્યપાદ શ્રીમત્ સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી મહારાજે આજરોજ અભિષેક મુખે કર્યો. આ પ્રસંગે આશ્રમના ટ્રસ્ટીઓ, શુભેચ્છકોએ ઉપસ્થિત રહી શોભામાં અભિવૃદ્ધિ કરી.

● સુરેન્દ્રનગર : તા. ૨૨-૧૦-૨૦૧૫, ગુરુવાર : ગુજરાત દિવ્ય જીવન સંઘ, સુરેન્દ્રનગરના ઉપક્રમે ધાંધલપુર (તા. સાયલા. જી. સુરેન્દ્રનગર) ખાતે મહારક્તદાન શિબિરનું તા. ૨૨-૧૦-૨૦૧૫ના રોજ આયોજન કરવામાં આવ્યું. આ પ્રસંગે શ્રી રણછોડભાઈ રબારી, સરપંચ અને શ્રી રામજીભાઈ રબારી, પ્રધાન આચાર્ય, પ્રાથમિક શાળા - મુખ્ય યજમાન થયા. શ્રી હર્ષદભાઈ શુક્લના ઉદાર ચરિતદાન વડે આયોજિત આ સેવાયજ્ઞના ૨૦૦ સ્વૈચ્છિક રક્તદાતાઓએ ઉત્સાહપૂર્વક રક્તદાન કર્યું. ગુજરાત દિવ્ય જીવન સંઘના ટ્રસ્ટી શ્રી ગોવિંદભાઈ ભરવાડ સમગ્ર કાર્યક્રમના સૂત્રધાર રહ્યા.

● માંધીનગર : તા. ૨૫-૧૦-૨૦૧૫, રવિવાર : ગુજરાત ઓર્થલ મર્ફન્ટ એસોસિએશનનાં પ્રાદેશિક મહાસંમેલન ખાતે અતિથિવિશેષ પદે પૂજ્ય સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી મહારાજને નિમંત્રવામાં આવ્યા હતા.

● અમદાવાદ : તા. ૨૬-૧૦-૨૦૧૫, સોમવાર : પૂજ્ય સ્વામી અધ્યાત્માનંદજીના નિર્દેશનમાં શિવાનંદ આશ્રમનો ૭૮૪મો યોગ પ્રાણાયામ શિબિર તા. ૨૬-૧૦ થી ૪-૧૧ સુધી ખૂબ જ ઉત્સાહપૂર્વક આશ્રમના માંગણમાં આયોજિત થયો. જેમાં ૪૦૦ થી અધિક મુમુક્ષુઓ જોડાયા. આ યોગસત્રનો મંડળ પ્રારંભ ડૉ. તેજસ પટેલે દિપ પ્રાગટ્યથી કર્યો.

● સુરેન્દ્રનગર : તા. ૩૧-૧૦-૨૦૧૫, શનિવાર : ગુજરાત દિવ્ય જીવન સંઘ, સુરેન્દ્રનગરના ઉપક્રમે લેઉવા પટેલ બોર્ડિંગ ખાતે રક્તદાન શિબિરનું આયોજન થયું. અહીં પણ ૨૧૭ રક્તદાતાઓએ સ્વૈચ્છિક રક્તદાન કર્યું. જેના આયોજક શ્રી મોહનભાઈ ડી. પટેલ રહ્યા. આ બંને સેવાયજ્ઞ શ્રી સ્વામી ચિદાનંદ જન્મ શતાબ્દીના ઉપક્રમે આયોજ્યા.

ॐ

॥ निर्मंत्रण ॥

गुरुभगवान् श्रीमत् स्वामी चिदानन्दजी महाराज का जन्म शताब्दी प्राकट्य महोत्सव

२४-९-२०१५ से २४-९-२०१६

॥ ॐ नमो नारायणाय ॥

शाङ्कर वैशिक मे शरणम्

ॐ नमो भगवते शिवानन्दाय । ॐ नमो भगवते चिदानन्दाय ।

॥ शाङ्कर भाष्य-पारायणाञ्जलि ॥

साकारवाच्ये च वेदधर्मः सरस्वती स्वार्थवती च येन । सौम्यः स शाङ्कर-श्रुतावतारो लोके अक्षरसि किल शाङ्करार्यः ॥

वैदिकसनातन धर्मावलम्बि आप सभी सुशो को सुविदित ही है कि जब जब धर्म व वैदिक परम्परा की ग्लानि होती है तब तब भगवान् अपनी भाषा शक्ति से यथाकाल अक्षरित होकर धर्म की यथावत् रक्षा करते हैं। कलिकाल के प्रथम चरण में ऐसे ही अवतारों में भगवान् शाङ्कर का अभूतपूर्व अवतार है श्री भाष्यत्पाद आद्यशाङ्कराचार्य जी महाराज।

धर्म के मूर्तिरूप अद्वैतज्ञान के सर्व रूप श्री शाङ्कराचार्य ने आसेतु हिमालय अखण्ड भारतवर्ष में अनेक बार दिग्विजय कर धर्मविरोधी नास्तिक व असंप्रदायवित् पण्डितमन्व आस्तिक वादियों को शरार्थ में परास्त किया और सर्वलोक हितार्थ वेद के सारभूत अद्वैतदर्शन का प्रचुर प्रचार चिर काल तक सुनिश्चित करने हेतु प्रस्थानत्रयी-दशोपनिषद्, ब्रह्मसूत्र और भगवद्गीता- पर विस्तृत एवं सारगर्भित भाष्यों और अनेक प्रकारगर्भों की रचना की, इतना ही नहीं, अद्वैत ज्ञान की गुरु शिष्य परम्परा भी अधिच्छिन्न चलती हुई उस ज्ञान की अधिक से अधिक समृद्धि करे; इस उद्देश्य से भारत-भूखण्ड की चौदिसा में चार मठों की स्थापना कर उन में अपने पटशिष्यों को प्रतिष्ठित किया। आज भी ये चारों मठ अपनी शाखा- उपशाखाओं द्वारा फैलकर सन्तत धर्म का प्रचार कर रहे हैं।

प्रस्थानत्रय भाष्य पारायण

यद्यपि प्रस्थानत्रय भाष्य संसार अन्त के तप से संतप्त मनुष्यमात्र को अपने चतुर्की पुरुषार्थ सिद्धि के लिए अक्षयमेव पर्याप्त है, फिर भी आज के समय उस भाष्यादि के ब्रवण-मनन के प्रति विश्वासु मुमुक्षुओं की भी बट्टी श्रद्धा को देखकर, उनके प्रति कर्णभूत होकर श्री कैलास आश्रम, इमीकेश के दशम पीठधीश्वर परमश्रद्धेय आचार्य महामण्डलेश्वर श्रीमत् स्वामी विद्वानन्दगिरि जी महाराज ने सन् 1998 में आधिक्रम से प्रतिदिन एक घण्टा भाष्यपारायण का निवम बनवा। साथ ही उसके प्रचार हेतु एवं मुमुक्षु साधकों को प्रेरित करने हेतु 'पारायण संस्करण' के रूप में पुस्तकें छपायी और अनेकों विद्वान्

साधकों को प्रतिदिन एक घण्टा भाष्य पारायण का संकल्प भी दिलाया। कलिकाल के कुरुपाव से प्रमित साधकों को सुपय दर्शन के लिए यह एक बहुत बड़ा अनुग्रह था।

शाङ्कर भाष्य पारायणाञ्जलि

भाष्य पारायण की उस स्वाध्याय परंपरा को "भगवत्पाद प्रवक्त-मण्डली" के सन्तसाधक एवं वेदान्तप्रेमी भक्तगण मिलकर गरिमा के साथ आगे निर्वाहन कर रहे हैं। 108-घण्टे में संपूर्ण-प्रस्थानत्रयी भाष्यपारायण और साथ में वेदान्त-विचार व प्रश्नोत्तर को मिलाकर 'द्व्यंशह' के एक अनुष्ठान के रूप में कर रहे हैं। इस अनुष्ठान को शाङ्कर भाष्य पारायणाञ्जलि' ऐसा नाम आचार्यों ने दिया है।

यह अनुष्ठान सर्वप्रथम श्री आद्यशाङ्कराचार्य जी के मातृगृह केरल में (सन्-2007) में संपन्न हुआ। तत्पश्चात् कदरिकाश्रम, हिमालय (सन्-2010) कुंजपुरी शारदागढ, कर्णाटक (सन्-2012) चिन्मयविभूति, पूणे (सन्-2014) सन्ततम मन्दिर, नडियाद, गुजरात (सन्-2014) में भी हुआ।

अब यद्यपि शाङ्करभाष्य पारायणाञ्जलि परमार्थ सन्तविभूति परमगुरुदेव श्रीमत् स्वामी शिवानन्द सरस्वती महाराज के पटशिष्य परमादरणीय पूज्य श्रीमत् स्वामी चिदानन्द सरस्वतीजी महाराज के संवत्सरीय जन्मशताब्दी महोत्सव के उपलक्ष्य में दिव्य जीवन सांस्कृतिक संघ, अहमदाबाद, गुजरात में आश्रमाध्यक्ष श्रीमत् स्वामी अध्यात्मानन्दजी महाराज के सकल आबोजन में संपन्न होने का रक्ष है। वेदान्तज्ञानमय इस विशेष अनुष्ठान में पूज्य आचार्य श्रीमत् स्वामी मेघानन्दपुरी जी महाराज की अध्यक्षता में हिमालय एवं भारत के विभिन्न प्रान्तों से पचास से भी अधिक विद्वान सन्त व साधक भाग लेंगे।

आप सभी जिज्ञासु साधकों को इस द्व्यंशह अनुष्ठान में आमंत्रण है। ॐ नमो नारायणाय।

सचिव

श्री विजय सोनी

निर्मात्रक

दिव्य जीवन सांस्कृतिक संघ, शिवानन्द आश्रम, अमदाबाद

कार्यकारी प्रमुख

श्री प्रविणभाई पटेल

कार्यक्रम संक्षेप

23, 24 नवम्बर 2018, सन्तों का आगमन

- 24-11-15 सायंकाल उद्घाटन (व सन्तों का मिलन)
- 25-11-15, बुधवार (वार्षिक पूर्णिमा) से 8-12-15 रविवार (मार्गशीर्ष कृष्ण दशमी) तक निर्दिष्ट समयसरणी अनुसार प्रारम्भ प्रवचन प्रश्नोत्तर आदि
- 7-12-15 - सोमवार (एकदशी) आश्रम में विश्राम
- 8-12-15 - मंगलवार, सन्तों का प्रस्थान
- आयोजक : दिव्य जीवन सांस्कृतिक संघ, शिवानंद आश्रम, अहमदाबाद, गुजरात
- स्वयं : व्याख्यात्री ममन, श्रीमत् स्वामी शिवानंद योग ध्यान कक्ष, शिवानंद आश्रम, अहमदाबाद
- पारायणकर्ता : भगवत्पाद भक्त-मण्डली
- प्रधानाचार्य : भ्रम पूष्य आचार्य श्रीमत् स्वामी मेघानन्दपुरीजी महाराज

25-11-15 से 8-12-15 तक प्रतिदिन

- शान्तिपाठ : प्रारंभ: 6-45 बजे
- पारायण : प्रारंभ: 8-00 से संध्य 3-00 तक (3-00 से विज्ञान, चप पान)
- भगवद्गीता प्रवचन: मपराह 4-00 से 6-00 तक
- प्रश्नोत्तर : 8-00 से 8-30 तक
- श्री हंकराचार्य की आरती व प्रसाद 8-30 से 7-00 तक

भगवद्गीता प्रवचन व प्रश्नोत्तर (हिन्दी में)

दिनांक	समय	विषय	प्रा.सं.सं.सं.सं.
23-11-2018	उपेख्य	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	4-00 से 5-00 PM
	ममन	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	5-00 से 6-00
	प्रश्नोत्तर	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	6-00 से 8-00
24-11-2018	डिजिटल सं. 1 से 50 तक सं. 50 से 72	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	4-00 से 5-00
	प्रश्नोत्तर	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	5-00 से 6-00 6-00 से 8-00
	प्रश्नोत्तर	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	8-00 से 9-00
27-11-2018	सुखी सं. 1 से 18 सं. 18 से 43	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	4-00 से 5-00
	प्रश्नोत्तर	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	5-00 से 6-00 6-00 से 8-00
	प्रश्नोत्तर	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	8-00 से 9-00
28-11-2018	पुष्प ममन	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	4-00 से 5-00
	प्रश्नोत्तर	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	5-00 से 6-00 6-00 से 8-00
	प्रश्नोत्तर	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	8-00 से 9-00
29-11-2018	शुभ संध्या	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	4-00 से 5-00
	प्रश्नोत्तर	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	5-00 से 6-00 6-00 से 8-00
	प्रश्नोत्तर	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	8-00 से 9-00

कार्यक्रम हेतु संपर्क

श्री स्वामी अभ्यात्मानन्दजी महाराज
दिव्य जीवन सांस्कृतिक संघ, शिवानंद आश्रम,
इसरो के सामने, जोधपुर टेकरी, सेटेलाइट रोड
अहमदाबाद-380015, गुजरात
फोन : 079-26861234
079-26862345
E-mail : shivananda_ashram@yahoo.com
shivananda_ashram@hotmail.com

भगवत्पाद भक्त-मण्डली
आदि शंकर ब्रह्मविद्या पीठम्
उज्जैली, उत्तर काशी- पोस्ट
उत्तराखण्ड, हिमालय-249193
फोन : 01374-222550
(मो) 09458932703 (स्वामी शिवानन्दजी महाराज)
09458134079 (स्वामी हरिब्रह्मोद्दानन्दजी महाराज)
E-mail : somashram@gmail.com

दिनांक	समय	विषय	प्रा.सं.सं.सं.सं.
1-12-2018	पुष्प	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	4-00 से 5-00
	ममन	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	5-00 से 6-00
	प्रश्नोत्तर	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	6-00 से 8-00
2-12-2018	पुष्प	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	4-00 से 5-00
	ममन	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	5-00 से 6-00
	प्रश्नोत्तर	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	6-00 से 8-00
3-12-2018	पुष्प	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	4-00 से 5-00
	ममन	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	5-00 से 6-00
	प्रश्नोत्तर	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	6-00 से 8-00
4-12-2018	पुष्प	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	4-00 से 5-00
	ममन	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	5-00 से 6-00
	प्रश्नोत्तर	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	6-00 से 8-00
5-12-2018	पुष्प	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	4-00 से 5-00
	ममन	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	5-00 से 6-00
	प्रश्नोत्तर	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	6-00 से 8-00
6-12-2018	पुष्प	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	4-00 से 5-00
	ममन	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	5-00 से 6-00
	प्रश्नोत्तर	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	6-00 से 8-00
6-12-2018	पुष्प	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	4-00 से 5-00
	ममन	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	5-00 से 6-00
	प्रश्नोत्तर	शुभ शीघ्र स्वामी शान्तिपाठकी महारथ	6-00 से 8-00

~ ઈપાવલી ~
જાણો ઉજ્જવલિત નવશુભનની
સુવર્ણ જ્યોત

SUVARNAKALA®

Gold, Diamond & Jadlar Jewellery
BIS Approved Jeweller

અમદાવાદ

સી.જી. રોડ “નેશનલ પ્લાઝા”, લાલ બંગલાની સામે, સી.જી રોડ, અમદાવાદ - ૬	સેટેલાઈટ “વીનસ એમેડીયસ”, જોધપુર ચાર રસ્તા BRTS બસ સ્ટેન્ડ સામે, સેટેલાઈટ, અમદાવાદ - ૧૫
--	---

સ્વાદ અને ગુણવત્તાની પરંપરા

શ્રેષ્ઠ ગુણવત્તાની પરંપરા દ્વારા દેશ-વિદેશના અસંખ્ય ગ્રાહકો સુધી પહોંચવાનો અમારો નિર્ધાર છે.
ભારતીયતાનું સ્વાદ સમર ગૌરવ!

મસાલા • ઈન્સ્ટન્ટ મિક્ષ • બ્લેન્ડેડ મસાલા • હિંગ વગેરેની વિશાળ શ્રેણી અને પેક સાઈઝ

રામદેવ ફૂડ પ્રોડક્ટ્સ પ્રા.લિ.

સ્પાઈસ વર્લ્ડ, સરખેજ-બાવળા હાઈવે, ચાંગોદર-૩૮૨ ૨૧૩, અમદાવાદ. • www.ramdevfood.com

ગાંધીજયંતી - સર્વધર્મ પ્રાર્થના, સાબરમતી આશ્રમ (તા. ૨-૧૦-૨૦૧૫)

૨૩મું A.M.A. જ્ઞાનયજ્ઞ સપ્તાહ, પૂજ્ય સ્વામીજીનું ઉદ્બોધન (તા. ૬-૧૦-૨૦૧૫)

પવિત્ર બટુક-કુમારીકાપૂજન - નવરાત્રી ઉત્સવ શિવાનંદ આશ્રમ (તા. ૨૦-૧૦-૨૦૧૫)

ગાંધીનગર ખાતે ગુજરાત રાજ્યનાં મુખ્યમંત્રી, શ્રીમતી આનંદીબહેન પટેલના પુસ્તકનું વિમોચન (તા. ૬-૧૦-૨૦૧૫)

શ્રીમતી અંજલીબહેન પંડ્યા કૃત '૧૬ સંસ્કારની રીત-રિવાજનો દસ્તાવેજ' પુસ્તકનું વિમોચન-વડોદરા (તા. ૩૦-૧૦-૨૦૧૫)

સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલનો જન્મોત્સવ, સરદાર પટેલ સ્મૃતિ ભવન, શાહીબાગ, અમદાવાદ ખાતે પૂજ્ય સ્વામી અધ્યાત્માનંદજી મહારાજનું જાહેર વ્યાખ્યાન (૩૧-૧૦-૨૦૧૫)

નૂતન વર્ષ સંદેશ

તેજસ્વી અમર આત્મન ! આજનો દિવસ નૂતન દિન છે. અગાઉ એ કદી નહોતો, ન કદાપિ એ ફરી ઊગશે. આજના દિવસની આ અભૂતપૂર્વતા પર વિચાર કરો. આજનો દિવસ એ પ્રભુના અંશરૂપ છે. બેઉ કરની અંજલિ ભરીને પવિત્ર ભાવે એનો સ્વીકાર કરો. તમારી બૌદ્ધિક, માનસિક, શારીરિક કે ભાવનાગત તમામ શક્તિઓનો ઉપયોગ આજના દિવસને 'પરિપૂર્ણ દિન' બનાવવામાં કરો. તમારા તમામ આદર્શો અને સિદ્ધાંતોને અમલમાં લાવવાના મક્કમ નિર્ધારપૂર્વક એને જીવો. જીવનની વિકાસયાત્રામાં પ્રખર ગતિશીલતા દાખવો.

- સ્વામી ચિદાનંદ